

ఆర్థిక అంశాల అవగాహనకై సందేశాలు (FAME)

ఆర్థిక సమీకృత మరియు అభివృద్ధి విభాగము,
కేంద్రీయ కార్యాలయము

ఆర్థిక సమీకృత మరియు అభివృద్ధి విభాగము, భారతీయ రిజర్వ్ బ్యాంకు

పూచీ నిరాకరణ :

ఈ పుస్తకంలో విషయాలు పాఠకులు ఆర్థిక అక్షరాస్యత పొందుటకు, బోధించుటకు ఉద్దేశించబడ్డాయి. ఏ ప్రత్యేకమైన ఆర్థిక ఉత్పత్తులు, సేవల గురించి పాఠకుల నిర్ణయాలను ప్రభావితం చేయడం దీని ఉద్దేశం కాదు.

కాపీ రైట్

మూలాన్ని తెలియచేస్తూ, పునఃప్రచురించవచ్చు

నాలగవ ముద్రణ - ఫిబ్రవరి 2024

భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు చేత ప్రచురించబడింది.

भारतीय रिज़र्व बैंक
భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు
భారతదేశ కేంద్రీయ బ్యాంకు

ఆర్థిక సమీకృత మరియు అభివృద్ధి విభాగము
10వ అంతస్తు, షహీద్ భగత్ సింగ్ మార్గ్,
ఫోర్ట్, ముంబై - 400001

కృతజ్ఞతలు

రూపకల్పన: కౌశిక్ రామచంద్రన్

ఉపోద్ఘాతం

ఆర్థిక అక్షరాస్యత

వ్యక్తులు తమ ఆర్థిక నిర్ణయాలను సమర్థవంతంగా తీసుకుని, ఆర్థిక సంక్షేమాన్ని సాధించేందుకు ఎంతో అవసరమైన ఆర్థిక అవగాహన, పరిజ్ఞానం, నైపుణ్యాలు, ప్రవర్తన, వైఖరి పొందడమే ఆర్థిక అక్షరాస్యత.

ఆర్థిక అక్షరాస్యత విభాగాలు

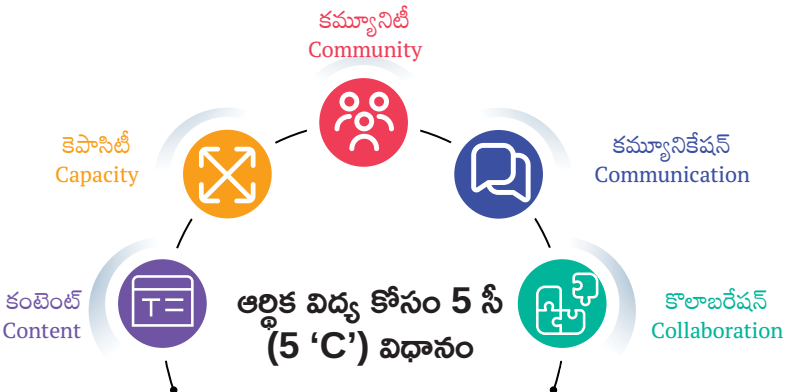
నగదు నిర్వహణ, స్వల్పకాలిక దీర్ఘకాలిక ఆర్థిక లక్ష్యాల కోసం ప్రణాళికలను సిద్ధం చేసుకోవడం, ఆర్థిక ఉత్పత్తులపై అవగాహన పెంచుకుని వాటిని ఎంపికచేసుకోవడం వంటి విషయాలకు సంబంధించిన పరిజ్ఞానం, ప్రవర్తన, వైఖరి పెంపొందించడం ఆర్థిక అక్షరాస్యతలోని ముఖ్య భాగాలు.

ఆర్థిక పరిజ్ఞానం	ఆర్థిక ప్రవర్తన	ఆర్థిక వైఖరి
<p>కీలకమైన ఆర్థిక అంశాలను అర్థం చేసుకుని, నిజ జీవితంలో ఆర్థిక పరిస్థితుల్లో వాటి నుంచి ఎలా ప్రయోజనం పొందాలో తెలుసుకోవడమే ఆర్థిక పరిజ్ఞానం. సాధారణ వడ్డీ (బారువడ్డీ), చక్రవడ్డీ, సమయానికి అనుగుణంగా నగదుకు ఉండే విలువ, ద్రవ్యోల్బణం, వివిధీకరణ, వర్గీకరణ, రుణాలపై చెల్లించే వడ్డీ రేటు, నష్టభయం(రిస్క్)-రాబడి(రిటర్న్) వంటివి ఒక వ్యక్తి యొక్క ఆర్థిక పరిజ్ఞానాన్ని తెలుసుకునే కొన్ని ఆర్థిక సూచికలు.</p>	<p>రోజువారీ నగదు నిర్వహణ, ఆర్థిక ప్రణాళిక, ఖర్చులు, పొదుపు, పెట్టుబడి, నిత్య అవసరాల కోసం ఆప్పు, భవిష్యత్తు అవసరాల కోసం ముందుగానే నగదును జమ చేసుకోవడం వంటి వాటిపై అధ్యయనం చేయడం ఆర్థిక ప్రవర్తన కిందకి వస్తుంది.</p>	<p>తమ భవిష్యత్ ఆర్థిక సంక్షేమాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకుని పొదుపు ఎలా చేస్తారు, దీర్ఘకాలిక భద్రత కోసం స్వల్పకాలిక కోరికలను ఎంత అదుపులో పెట్టుకుంటారు, ఎలాంటి రిస్క్స్(risks) వైపు మొగ్గు చూపుతారు వంటి విషయాలు ఓ వ్యక్తి యొక్క ఆర్థిక వైఖరి ద్వారా తెలుస్తుంది.</p>

ఉపోద్ఘాతం

సమర్థవంతంగా నగదును నిర్వహించుకునేందుకు, భవిష్యత్ ఆర్థిక ప్రణాళికల కోసం అవసరమైన ఆర్థిక అవగాహన, పరిజ్ఞానం, నైపుణ్యాలు, ప్రవర్తన, వైఖరిని అభివృద్ధి చేసుకునేందుకు, దేశంలోని వివిధ వర్గాల ప్రజలకు సాధికారత కల్పించడం ద్వారా నేషనల్ స్ట్రాటజీ ఆన్ ఫైనాన్సియల్ ఎడ్యుకేషన్ (ఎన్ఎస్ఎఫ్ఈ) 2020-2025, కేంద్ర ప్రభుత్వ మరియు ఆర్థిక రంగంలోని నియంత్రణ సంస్థల విజన్ కు (ఉద్దేశాలకు) తోడ్పాటునందిస్తుంది.

భారతీయులందరూ ఆర్థిక సంక్షేమాన్ని పొందాలంటే బహుళ వాటాదారుల (stakeholder) విధానాన్ని అనుసరించాలని ఎన్ఎస్ఎఫ్ఈ ప్రతిపాదించింది. ప్రజలకు ఆర్థిక విద్యను అందించడం కోసం '5 సీ'(5 'C') విధానాన్ని ఇది సూచించింది. అవసరమైన కంటెంట్ అభివృద్ధి చేయడం (అంటే పాఠశాలలు, కాలేజీలు, శిక్షణా సంస్థలలో పాఠ్యాంశాలలో ఆర్థిక అంశాలను చేర్చడం), ఆర్థిక సేవలను అందించడంలో భాగమైన మధ్యవర్తులలో సామర్థ్యాలను (కెపాసిటీ) పెంపొందించడం, సరైన సమాచార (కమ్యూనికేషన్) వ్యవస్థ ద్వారా ఆర్థిక అక్షరాస్యతను కల్పించడం కోసం కమ్యూనిటీ ఆధారిత విధానాన్ని సిద్ధం చేయడం, వివిధ వర్గాలలోని వాటాదారులను (కొలాబరేషన్) కలుపుకుని వెళ్లడం వంటి వాటి ద్వారా ఆర్థిక విద్యను ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్లవచ్చని ఎన్ఎస్ఎఫ్ఈ సూచించింది.

విషయ సూచిక

ప్రాథమిక బ్యాంకింగ్

సందేశం 1 - బడ్జెట్, పొదుపు, బాధ్యతాయుతమైన అప్పులు.....	01
సందేశం 2 - డిపాజిట్ ఖాతాలు.....	04
సందేశం 3 - పరపతి గణన(క్రెడిట్ స్కోర్).....	05
సందేశం 4 - కొత్త తరహా బ్యాంకులు మరియు బిజినెస్ కరెస్పాండెంట్లు (బీసీలు).....	07
సందేశం 5 - నిరుపయోగంలో ఉన్న ఖాతాలు.....	09

ఆర్థిక వ్యవహారాలలో నైపుణ్యాలు

సందేశం 6 - రుణంపై వడ్డీ.....	12
సందేశం 7 - చక్రవడ్డీ.....	13
సందేశం 8 - ద్రవ్యోల్బణం.....	15
సందేశం 9 - కాలంతో మారే డబ్బు విలువ.....	16
సందేశం 10 - సప్లభయం-రాబడి.....	18
సందేశం 11 - వివిధీకరణ(Diversification).....	20

డిజిటల్ ఆర్థిక అక్షరాస్యత

సందేశం 12 - చిల్డ్ర చెల్లింపులు.....	22
సందేశం 13 - ఏకీకృత చెల్లింపు మాధ్యమం (Unified Payment Interface).....	23
సందేశం 14 - ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ లావాదేవీలలో చేయవలసినవి, చేయకూడనివి.....	25
సందేశం 15 - ఏటీఎం లావాదేవీలలో చేయవలసినవి, చేయకూడనివి.....	26
సందేశం 16 - మోసపూరిత డిజిటల్ (Digital) లావాదేవీలలో వినియోగదారుని బాధ్యత.....	28

వినియోగదారుని సంరక్షణ

సందేశం 17 - తప్పుదోవ పట్టించే అమ్మకాలు.....	31
సందేశం 18 - 'సచేట్' పోర్టల్ (Sachet Portal).....	32
సందేశం 19 - నమ్మకశక్యం కాని విషయాలు.....	33
సందేశం 20 - డిపాజిట్ ఇన్సూరెన్స్.....	35
సందేశం 21 - ఫిర్యాదుల పరిష్కార యంత్రాంగం.....	38
సందేశం 22 - రిజర్వు బ్యాంకు యొక్క ఫిర్యాదు నిర్వహణ వ్యవస్థ(సీఎంఎస్/CMS).....	40
సందేశం 23 - విపత్తుల నుంచి ఉపశమనం.....	42

తెలుసుకోవలసిన ఇతర విషయాలు

సందేశం 24 - అకౌంట్ అగ్రిగేటర్ (ఏఏ).....	45
సందేశం 25 - డిజిటల్ లెండింగ్ యాప్లు.....	46
సందేశం 26 - మనీ యాప్ (MANI App) - దృష్టి లోపం ఉన్న వారికి సాధికారత.....	48
సందేశం 27 - పాడైపోయిన, చిరిగిపోయిన, లోపాలుగల నోట్ల మార్పిడి.....	49
సందేశం 28 - నాణేలకు సంబంధించి తప్పుదోవ పట్టించే సమాచారాన్ని తిరస్కరించడం.....	50
సందేశం 29 - డిజిటల్ రూపీ.....	51
సందేశం 30 - ఉద్గమ్ (UDGAM) పోర్టల్.....	52

ప్రాథమిక బ్యాంకింగ్

సందేశం 1

బడ్జెట్, పొదుపు,
బాధ్యతాయుతమైన అప్పులు

బడ్జెట్

బడ్జెట్ అంటే ఏమిటి?

భవిష్యత్లో మనకు వచ్చే ఆదాయాలు, ఖర్చుల ప్రణాళికనే బడ్జెట్ అంటారు. బడ్జెట్ సంవత్సరానికి, నెలకు లేక వారానికి తయారు చేయవచ్చు.

బడ్జెట్ ను ఎందుకు సిద్ధం చేసుకోవాలి?

ముందుగా మీరు బడ్జెట్ అంచనాలు వేసుకుని ఉంటే, మీ ఖర్చులను నియంత్రించుకుని, మరింత పొదుపు చేసుకునేందుకు వీలవుతుంది. మీరు వాస్తవంగా ఖర్చు చేసిన మొత్తాలను ముందుగా సిద్ధం చేసుకున్న బడ్జెట్తో పోల్చి చూసుకోవడం ద్వారా ఎక్కడ తక్కువ (ఎక్కువ) ఖర్చు పెట్టారో మీకు తెలుస్తుంది.

ఆర్థిక వనరులను ప్రణాళికాబద్ధంగా వినియోగించడమే బడ్జెట్ తుది లక్ష్యం.

పొదుపు

పొదుపు అంటే?

పొదుపును ఈ కింద పేర్కొన్న విధానంగా చూడటం మంచి పద్ధతి.

పొదుపు = ఆదాయం - వ్యయం ❌

వ్యయం = ఆదాయం - పొదుపు ✔️

మీరు దేనికైనా ఖర్చు చేయాలనుకునే ముందు మీ ఆదాయంలో కొంత మొత్తాన్ని పక్కన తీసి పెట్టుకోవాలి.

ఎక్కడ పొదుపు చేయాలి?

పొదుపు చేసేటప్పుడు మూడు ముఖ్యమైన అంశాలను మీరు తప్పనిసరిగా గుర్తుంచుకోవాలి. అవి **భద్రత, ద్రవ్యత, రాబడి**.

భద్రత అంటే ఒక నిర్దిష్ట ఆస్తిపై మీరు పెట్టిన పెట్టుబడి లేదా అసలు మొత్తం ఎంత ఖచ్చితంగా తిరిగి పొందుతున్నారన్నది. ప్రభుత్వ బాండ్లు అన్నిటికన్నా సురక్షితమైనవి. బ్యాంకు ఫిక్స్ డిపాజిట్లను కూడా సురక్షితమైనవిగా పరిగణించవచ్చు.

ద్రవ్యత(లిక్విడిటీ/నగదులోకి మార్చుకోవడం) అనేది కనీస నష్టంతో ఎంత తేలికగా మీ ఆస్తిని విక్రయిస్తున్నారన్న దానిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. బ్యాంకు డిపాజిట్లు, లిస్టెడ్ మరియు ట్రేడెడ్ ఈక్విటీ షేర్లు, మ్యూచువల్ ఫండ్లను త్వరగా నగదులోకి మార్చుకునే సాధనాలుగా చెప్పవచ్చు.

రాబడి అనేది మీరు ఎంపిక చేసుకున్న ఆర్థిక ఉత్పత్తి మరియు దానికి గల రిస్క్(నష్టభయం) మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈక్విటీ షేర్లు అత్యధిక రాబడులను యివ్వవచ్చు. కానీ, నష్టపోయే ప్రమాదం కూడా ఎక్కువగా ఉంటుంది.

పొదుపు చేసేటప్పుడు గుర్తుంచుకోవాల్సినవి

- మీరు పొదుపు చేసిన డబ్బును వివిధ సాధనాల్లో మదుపు చేసుకోవాలి (షేజీ 20లో వివిధీకరణపై ఉన్న సందేశం 11ను చూడగలరు)
- కొంతమొత్తాన్ని లిక్విడ్ ఆస్తులలో పెట్టుకోవాలి. ఎందుకంటే, మీరు డబ్బు అవసరమైనప్పుడు వెంటనే, తేలికగా నగదులోకి మార్చుకోవచ్చు
- అత్యధిక నష్టభయం ఉన్న, అనియంత్రిత సాధనాలలో మీ డబ్బును పెట్టుకుండా ఉంటే మంచిది. ఒకవేళ అలా చేస్తే మీ డబ్బును పోగొట్టుకునే అవకాశం ఉంటుంది

బాధ్యతాయుతమైన అప్పులు

విలువను సృష్టించే లేదా రాబడలను అందించే ఆస్తులలో పెట్టుబడి పెట్టేందుకు అప్పులను తీసుకోవాలి. ఉదాహరణకు.. ఇల్లు కొనేందుకు రుణం తీసుకోవడం, పిల్లల ఉన్నత విద్య కోసం విద్యా రుణానికి దరఖాస్తు చేసుకోవడం లాంటివి.

స్థిరాస్తులలో
పెట్టుబడి
పెట్టడం

విద్యపై
వెచ్చించడం

వ్యక్తిగత
ఖర్చుల కోసం

ఖర్చుల కోసం
ఇబ్బడిముబ్బడిగా
క్రెడిట్ కార్డును వాడటం

ఎక్కడి నుంచి అప్పులు తీసుకోవాలి?

బ్యాంకులు, బ్యాంకింగ్ తర ఆర్థిక సంస్థలు(NBFCs), హెచ్ఎఫ్సీలు(HFCs) వంటి నియంత్రిత సంస్థల నుంచి అప్పులు తీసుకోవడం మంచి పద్ధతి. ఎందుకంటే, ఈ సంస్థలను నిత్యం నియంత్రిత సంస్థలు పర్యవేక్షిస్తూ ఉంటాయి. మరింత పారదర్శకంగా ఇవి సేవలందిస్తాయి. మనీలెండార్ల మాదిరి అత్యధిక చార్జీలు వసూలు చేయవు. ఒకవేళ ఇవి అందించే సేవల విషయంలో నిబంధనలు పాటించకపోయినా, లోపం ఉన్నా ఉచితంగా ఫిర్యాదును పరిష్కరించుకునే వ్యవస్థలున్నాయి. అంతర్గతంగా(నియంత్రిత సంస్థ), నియంత్రిత సంస్థ స్థాయిలో వీటిపై ఫిర్యాదు చేసే సమస్యను పరిష్కరించుకోవచ్చు.

రుణం ఇస్తామన్న పేరుతో మిమ్మల్ని మోసగించవచ్చు..

కొంత రుసుముతో రుణం పొందేందుకు సాయమందిస్తామని చెప్పి ఏజెంట్ల పట్ల జాగ్రత్త వహించండి. బ్యాంకులు, బ్యాంకింగ్ తర ఆర్థిక సంస్థలు(NBFCs), హెచ్ఎఫ్సీలు(HFCs) లేదా బిజినెస్ కరెస్పాండెంట్లనే నేరుగా సంప్రదించండి.

డిజిటల్ లెండింగ్ యాప్లు తేలికగా, వేగంగా రుణాలను అందించనున్నామని హామీ ఇస్తున్న ఈ కాలంలో, బాధ్యతాయుతమైన రుణాన్ని తీసుకునే ప్రవర్తనను ఖాతాదారులు అనుసరించడం ఎంతో ముఖ్యం. ప్రజలు వారి ఆర్థిక అవసరాలను అర్థం చేసుకుని, తిరిగి చెల్లించే సామర్థ్యాలను అంచనా వేసుకుంటూ, అత్యధిక వడ్డీ రేట్లు, కంటికి కనిపించని చార్జీల బారిన పడకుండా తమకు తాము రక్షించుకునేందుకు చట్టబద్ధంగా అప్పు ఇచ్చే అవకాశాలను మాత్రమే ఎంపిక చేసుకోవాలి.

సందేశం 2 డిపాజిట్ ఖాతాలు

నిష్క్రియ వరెన్ క్రియాశీల పొదుపు

సాధారణ పొదుపు బ్యాంకు ఖాతాల నుంచి మీరు తక్కువ వడ్డీ రేట్లను పొందుతూ ఉంటారు. వీటిని నిష్క్రియ పొదుపులు (పాసివ్ సేవింగ్స్) అంటారు.

అలా కాకుండా, బ్యాంకు రికరింగ్ లేదా ఫిక్స్డ్ ఖాతాలలో డబ్బులు పెట్టి మెరుగైన రాబడులను పొందడాన్ని క్రియాశీల పొదుపులు (యాక్టివ్ సేవింగ్స్)గా చెప్పొచ్చు.

అనుసరించాల్సిన ఇతర మంచి పద్ధతులు:

- అకౌంట్/పాస్ బుక్ స్టేట్మెంట్ తీసుకుంటూ, క్రమం తప్పకుండా లావాదేవీలను పరిశీలించుకోవాలి
- చెక్ బుక్ (ఒకవేళ తీసుకుంటే) సురక్షితంగా పెట్టుకోవాలి
- ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ (ఒకవేళ పొందితే) ఐడీ, పాస్ వర్డ్ ఎవరితో పంచుకోకూడదు
- డెబిట్ కార్డు (ఒకవేళ తీసుకుంటే) పిన్ను ఎవరితో పంచుకోకూడదు
- ఆన్లైన్ లావాదేవీలు చేసేటప్పుడు వచ్చే ఓటీపీ (OTP-One Time Password)ని ఎవరితో పంచుకోకూడదు

నామినేషన్ అంటే ఏమిటి? ఎందుకు నామినేట్ చేయాలి?

వ్యక్తిగత ఖాతా యొక్క డిపాజిట్ దారుడు కానీ, జాయింట్ ఖాతా యొక్క డిపాజిటర్లు అందరు కానీ మరణించిన పక్షంలో వారి బ్యాంకు ఖాతాలో ఉన్న డబ్బును పొందుటకు (మరణించిన డిపాజిటర్ యొక్క చట్టరీత్యా వారసుడి/వారసుల బ్రష్టీగా) అర్హత గల వ్యక్తిని నామినీ అంటారు. నామినేషన్ వల్ల క్లెయిమ్లు త్వరగా పరిష్కారమవుతాయి. కుటుంబ సభ్యున్ని పోగొట్టుకుని బాధలో ఉనవారికి ఇది కొంత ఊరటనిస్తుంది.

“ బ్యాంకు డిపాజిట్ ఖాతాను తెరిచిన ప్రతిసారి నామినేషన్ ఫారాన్ని నింపండి. అవసరమైనప్పుడు మీ నామినేషన్ వివరాలను అప్ డేట్ చేసేందుకు బ్యాంకును సంప్రదించి, రశీదును పొందండి. ”

గడువుకు ముందుగా డబ్బు ఉపసంహరణ (Premature Withdrawal)

ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ కు ఒక నిర్దిష్టమైన కాల వ్యవధి ఉంటుంది. ఆ సమయం కంటే ముందే మీరు ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ ఖాతాలో డబ్బును విత్ డ్రా చేసుకోవాలనుకుంటే బ్యాంకు జరిమానా విధిస్తుంది.

“ ప్రీమెచ్యూర్ విత్ డ్రాయల్ ఆఫ్ డబ్బును ఎల్లవేళలా తప్పనిసరిగా ఎంపిక చేసుకోండి. అలా చేయడం ద్వారా టర్మ్ డిపాజిట్ (జాయింట్ అకౌంట్ హోల్డర్లతో ఉన్నప్పుడు) కాలవ్యవధిలో ఏ సమయంలోనైనా వీటిని విత్ డ్రా చేసుకోవచ్చు. వేగంగా క్లెయిమ్ సెటిల్మెంట్ చేసుకోవచ్చు ”

డిపాజిట్ చేసిన వ్యక్తి మరణించినప్పుడు, ప్రీమెచ్యూర్ విత్ డ్రాయల్స్ కు ఎలాంటి ఛార్జీలు వర్తించవు.

సందేశం 3 { పరపతి గణన (క్రెడిట్ స్కోర్) }

క్రెడిట్ స్కోరు అంటే అసలు ఏమిటి?

- క్రెడిట్ స్కోరు రుణ గ్రహీతల యొక్క రుణ యోగ్యతను తెలియజేస్తుంది. ఇది మూడంకెల సంఖ్య. రుణగ్రహీత యొక్క క్రెడిట్ చరిత్ర, ఇతరాత్ర అంశాలపైన క్రెడిట్ స్కోర్ ఆధారపడి ఉంటుంది.
- క్రెడిట్ సమాచార కంపెనీ వారి క్రెడిట్ సమాచార నివేదికతో పాటు ఈ స్కోరును అందిస్తుంది.
- బ్యాంకులు/ఆర్థిక సంస్థల నుండి పొందిన రుణాలను సకాలంలో చెల్లిస్తే, రుణ గ్రహీత క్రెడిట్ స్కోర్ ఎక్కువగా ఉంటుంది.

క్రెడిట్ స్కోరు ఎంత ఎక్కువ ఉంటే, రుణగ్రహీత రుణం పొందడానికి అంత యోగ్యత గలవారని, బాధ్యత గలవారని అర్థం.

క్రెడిట్ స్కోరు ఎందుకు ముఖ్యమైంది?

- మీకు రుణాలు జారీ చేసేటప్పుడు బ్యాంకులు/ఆర్థిక సంస్థలు ఇతర అంశాలతో పాటు మీ క్రెడిట్ స్కోరు, క్రెడిట్ చరిత్రను పరిశీలిస్తాయి.
- మిగిలిన అన్ని అంశాలు సమానంగా ఉన్నప్పుడు, ఎక్కువ క్రెడిట్ స్కోర్ గల రుణగ్రహీత, తక్కువ వడ్డీతో రుణం పొందగలరు.

వ్యక్తులకు ఉచితంగా వార్షిక క్రెడిట్ నివేదిక: ఒక క్యాలండర్ సంవత్సరంలో క్రెడిట్ స్కోరు ఉండే పూర్తి క్రెడిట్ నివేదికను (ఎఫ్ఎఫ్సిఆర్ను/FFCR) ఉచితంగా ఒకసారి పొందవచ్చు. సంబంధిత క్రెడిట్ సమాచార కంపెనీల(సీఐసీల) వెబ్ సైట్లలో ఎఫ్ఎఫ్సిఆర్ ఎలా పొందాలనే సమాచారం అందుబాటులో ఉంటుంది.

క్రెడిట్ సమాచార నివేదిక(సీఐఆర్) తప్పులుంటే సరిచేసుకోవచ్చు: సీఐఆర్ నివేదికలో ఏమైనా తప్పుగా అనిపిస్తే, తన సీఐఆర్ సమాచారం అప్డేట్ లేదా సరి చేయాలని సీఐసీలను/ క్రెడిట్ సంస్థలను (బ్యాంకులు, బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థలను (NBFCలు)) రుణ గ్రహీత కోరవచ్చు. ఒకవేళ ఆ ఫిర్యాదు 30 రోజులకు పైబడి పరిష్కారం కాకపోయినా లేదా వారు అందించిన పరిష్కారంలో అసంతృప్తిగా అనిపించినా <https://cms.rbi.org.in> లో ఫిర్యాదు చేయడం ద్వారా ఆర్బిఐ అంబుడ్స్ మన్ ను సంప్రదించవచ్చు.

మరి మీ క్రెడిట్ స్కొరును మెరుగుపరుచుకోవడం ఎలా?

- మీరు క్రమం తప్పకుండా, సరైన సమయానికి చెల్లింపులు చేసేలా మీ ఆర్థిక పరిస్థితికి తగ్గట్టు రుణం తీసుకోవాలి.
- రుణాన్ని తిరిగి చెల్లించే వాయిదాను ఎట్టి పరిస్థితుల్లో కట్టేలా చూసుకోవాలి. క్రమం తప్పకూడదు.
- మీకు వీలైతే రుణాన్ని ముందుగానే చెల్లించండి. అలా చేయడం ద్వారా మీ క్రెడిట్ చరిత్ర మెరగవుతుంది.

సందేశం 4

కొత్త తరహా బ్యాంకులు మరియు బిజినెస్ కరెస్పాండెంట్లు(బీసీలు)

ఇటీవల కాలంలో, సంప్రదాయ బ్యాంకులే కాకుండా పేమెంట్స్ బ్యాంకులు, స్మాల్ ఫైనాన్స్ బ్యాంకులు వంటి ఇతర కేటగిరీల బ్యాంకులు కూడా అందుబాటులోకి వస్తున్నాయి.

సురక్షితమైన, టెక్నాలజీ ఆధారిత పర్యావరణంలో ఆర్థిక సమీకృతను మరింత ప్రోత్సహించే ముఖ్య ఉద్దేశ్యంతో ఈ రెండు రకాల బ్యాంకులు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి.

పేమెంట్స్ బ్యాంకులు

- ఒక్కో ఖాతాదారు నుంచి రూ.2 లక్షల వరకు డిమాండ్ డిపాజిట్లను ఈ బ్యాంకులు నిర్వహించవచ్చు. కానీ, రికరింగ్ లేదా ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్లను తీసుకోలేవు.
- ఏటీఎం/ డెబిట్ కార్డులను జారీ చేయగలవు. కానీ, క్రెడిట్ కార్డులు ఇవ్వలేవు.
- రుణాలు, అడ్వాన్స్లు జారీ చేయలేవు.

పలు మాధ్యమాల ద్వారా చెల్లింపులు, నగదుబదిలీ సేవలను ఇవి అందించగలవు. మ్యూచువల్ ఫండ్స్ను మరియు భీమా ఉత్పత్తులను పంపిణీ చేయగలవు.

స్మాల్ ఫైనాన్స్ బ్యాంకులు

స్మాల్ ఫైనాన్స్ బ్యాంకులు ప్రధానంగా బ్యాంకింగ్ సేవలు పొందలేని వర్గాల కోసం పొదుపు మాధ్యమాన్ని అందిస్తాయి. చిన్న వ్యాపార సంస్థలకు, సూక్ష్మ మరియు చిన్న తరహా సంస్థలకు, చిన్న, సన్నకారు రైతులకు, అసంఘటిత రంగంలో ఉన్న సంస్థలకు తక్కువ నిర్వహణ ఖర్చులో అత్యాధునిక టెక్నాలజీ ద్వారా చిన్న మొత్తంలో రుణాలను జారీచేస్తుంటాయి. (స్మాల్ ఫైనాన్స్ బ్యాంకులు ఇచ్చే మొత్తం రుణాలలో కనీసం 50 శాతం రూ.25 లక్షల వరకున్న రుణాలు, అడ్వాన్స్లు ఉండాలి)

చిన్న
వ్యాపార
సంస్థలు

సూక్ష్మ
మరియు
చిన్న తరహా
సంస్థలు

చిన్న,
సన్నకారు
రైతులు

అసంఘటిత
రంగంలోని
సంస్థలు

బిజినెస్ కరెస్పాండెంట్(బీసీలు)

బిజినెస్ కరెస్పాండెంట్(బీసీ) అనే వ్యక్తి బ్యాంకు ప్రతినిధి లేదా ఏజెంట్. సాధారణంగా వీరు మారుమూల ప్రాంతాలు, గ్రామాల్లో ఉండే వినియోగదారుల వద్దకు వెళ్లి వారి బ్యాంకింగ్ అవసరాలలో, లావాదేవీలలో సాయపడుతుంటారు.

బిజినెస్ కరెస్పాండెంట్లు కింద పేర్కొన్న సేవలను అందిస్తూ ఉంటారు..అవేంటంటే..

- బ్యాంకు ఖాతా తెరవడంలో సాయం చేయడం
- డబ్బు డిపాజిట్ లేదా విత్ డ్రా చేయడం
- మీ అకౌంట్ నుంచి, అకౌంట్లోకి డబ్బులు బదిలీ చేయడం
- రుణ దరఖాస్తులను సేకరించడం
- చిన్న మొత్తాల రుణాలను జారీ చేయడం

గమనిక:

- మీ ప్రాంతంలో బీసీ అందుబాటులో ఉన్నారో లేరో తెలుసుకునేందుకు మీకు సమీపంలోని బ్యాంకు శాఖను సంప్రదించవచ్చు.
- మీకు అనుమానము ఉంటే మీ బ్యాంకు వద్ద బీసీ పేరును, వారి వివరాలను ధ్రువీకరించుకోవచ్చు.
- మీ సమీపంలోని బీసీని కనుగొనేందుకు <https://www.bcregistry.org.in> ని సందర్శించవచ్చు.
- బిజినెస్ కరెస్పాండెంట్ అందించిన సేవలు మీకు నచ్చకపోతే బ్యాంకు వద్ద ఫిర్యాదు కూడా దాఖలు చేయొచ్చు.

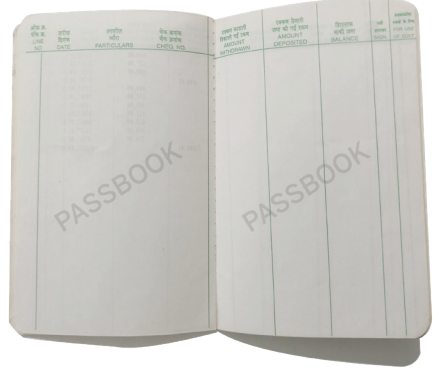
సందేశం 5 { నిరుపయోగంలో ఉన్న ఖాతాలు }

నిరుపయోగ ఖాతా అంటే ఏమిటి?

రెండేళ్ల పాటు ఎలాంటి లావాదేవీలు (వినియోగదారుడు చేత ప్రేరేపించినవి/చేయబడినవి) జరగని పొదుపు, కరెంట్ అకౌంట్లను నిరుపయోగమైన (ఇన్ఆపరేటివ్) అకౌంట్లగా పరిగణిస్తారు.

ఇతర ఖాతాలతో “నిరుపయోగ ఖాతా”లను ఎందుకు వేరుచేస్తారు?

నిరుపయోగ ఖాతాలు మోసాల బారిన పడే అవకాశం ఎక్కువగా ఉంటుంది. అందువల్ల ఈ ఖాతాలను బ్యాంకర్ల దృష్టికి తీసుకొచ్చేందుకు ఇతర ఖాతాల నుంచి వేరుచేస్తారు.

ఫిఫ్ట్ డిపాజిట్లపై వడ్డీని/ పేర్లపై డివిడెండును ఖాతాలలో క్రెడిట్ చేయడాన్ని ఖాతాదారు చేసిన లావాదేవీలగా పరిగణిస్తారా?

అవును. వీటిని కూడా ఖాతాదారు చేసిన లావాదేవీలగా (customer induced transaction) గా పరిగణిస్తారు.

నిరుపయోగ ఖాతాలను మళ్లీ క్రియాశీలకంగా మార్చే విధానమేంటి?

- నిరుపయోగ ఖాతాలను క్రియాశీలకంగా (activate) మార్చేందుకు మీ బ్యాంకులను సంప్రదించి KYC అప్డేట్ చేయవలసిన అవసరముంటుంది. ఈ KYC అప్డేట్ సౌకర్యాన్ని అన్ని శాఖలలో (నాన్-హోమ్ బ్రాంచులను కలుపుకుని) అందుబాటులో ఉంచాలని బ్యాంకులకు సూచనలు ఉన్నాయి. ఒకవేళ ఖాతాదారుడు కోరితే బ్యాంకు అందించే వీడియో-కస్టమర్ ఐడెంటిఫికేషన్ ప్రక్రియ (V-CIP) ద్వారా కూడా దీన్ని చేపట్టవచ్చు.
- నిరుపయోగ ఖాతాను బ్యాంకులు మూడు పని దినాల్లోగా క్రియాశీలకంగా మార్చాల్సి ఉంటుంది. ఈ విషయంలో బ్యాంకులు కస్టమర్ ద్యూ డిలిజెన్స్ (CDD), ఖాతాదారుని డ్రువీకరణ, ప్రమాద ఖాతాల వర్గీకరణ మొదలగు వాటిపై ఆర్బిఐ నిర్దేశించిన KYC మార్గదర్శకాలకు కట్టుబడి ఉంటాయి.

- ఖాతాదారుడు సమర్పించిన కేవలమే పత్రాలను ఆధారంగా చేసుకుని ఖాతా యొక్క నిరూపయోగస్థితిని తొలగిస్తున్నామని బ్యాంకులు ఎస్ఎంఎస్ మరియు రిజిస్టర్డ్ ఈమెయిల్ ద్వారా నిరూపయోగ ఖాతా/అన్ క్లెయిమ్డ్ డిపాజిట్ ఖాతాదారులకు తెలియజేయాలి.

నిరూపయోగంలో ఉన్న ఖాతాను మళ్లీ క్రియాశీలకంగా మార్చేందుకు ఏమైనా రుసుము విధిస్తారా?

నిరూపయోగ ఖాతాను తిరిగి క్రియాశీలకంగా మార్చేందుకు ఎలాంటి రుసుములను వసూలు చేయరు.

నిరూపయోగంలో ఉన్న పొదుపు బ్యాంకు ఖాతాకు వడ్డీ చెల్లిస్తారా?

ఒక పొదుపు బ్యాంకు ఖాతా క్రియాశీలక నిర్వహణలో/నిరూపయోగంలో ఉండా లేదా అన్నదానితో సంబంధం లేకుండా క్రమం తప్పకుండా ఆ పొదుపు ఖాతాల్లో వడ్డీని జమ చేస్తూ ఉంటారు. ఒకవేళ ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ రశీదు కాలం పూర్తయిన (matures) తర్వాత, పోగయిన మొత్తం చెల్లించబడకుండా అలానే బ్యాంకు వద్ద ఉండిపోతే, ఆ మొత్తానికి పొదుపు ఖాతాలకు వర్తించే వడ్డీ రేటు లేదా కాలం పూర్తయిన ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ కు చెందిన ఒప్పంద వడ్డీ రేటు ఏది తక్కువైతే దాన్ని చెల్లిస్తారు.

నిరూపయోగంలో ఉన్న ఖాతాల సమాచారం బ్యాంకు వెబ్ సైట్లో అందుబాటులో ఉంటుందా?

పదేళ్ళకు పైగా క్లెయిమ్ చేసుకోని డిపాజిట్లు/నిరూపయోగంలో ఉన్న ఖాతాల వివరాల జాబితాను బ్యాంకులు తమ వెబ్ సైట్లలో ప్రదర్శించాలి. ఖాతాదారుని పేరుతో ఉన్న నిరూపయోగ ఖాతాల జాబితాను తెలుసుకోవడానికి బ్యాంకులు తమ వెబ్ సైట్లలో సర్చ్ (search) సౌకర్యాన్ని కూడా ప్రజలకు అందిస్తున్నాయి. ఆర్ బి బి యొక్క డిపాజిటర్ ఎడ్యుకేషన్ అండ్ అవేర్నెస్ (DEA) ఫండుకు బ్యాంకులు బదలాయించిన తమ అన్ క్లెయిమ్డ్ డిపాజిట్లను వెతికేందుకు ఆర్ బి బి UDGM పోర్టల్ పై (<https://udgam.rbi.org.in/unclaimed-deposits/#/login>) సర్చ్ సౌకర్యాన్ని కూడా ఖాతాదారులు ఉపయోగించుకోవచ్చు. ఈ సర్చ్ సౌకర్యం (https://www.rbi.org.in/Scripts/BS_PressReleaseDisplay.aspx?prid=56498) లో జాబితా చేయబడిన 30 బ్యాంకులకు ప్రస్తుతం అందుబాటులో ఉంది.

ఆర్థిక వ్యవహారాలలో నైపుణ్యాలు

సందేశం 6

రుణంపై వడ్డీ

ఏడాది కాలానికి గాను మీరు బ్యాంకు నుంచి రూ.100 రుణం తీసుకుంటే...

బ్యాంకు మీకు ఏడాదికి 10% సాధారణ వడ్డీ* చెల్లించాలని చెబుతుంది.

అంటే.. ఏడాది చివరిన మీరు తీసుకున్న రూ.100 రుణంతో పాటు రూ.10 (సాధారణ వడ్డీ*)ను చెల్లించాలి. మొత్తంగా రూ.110 తిరిగి చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

సాధారణ వడ్డీ* లెక్క కింద అర్థం చేసుకునేందుకు ప్రయత్నించవచ్చు.

$$\left(₹ 100 \times \frac{10}{100} \right) \times 1 = ₹ 10$$

i.e

$$I = \left(P \times \frac{r}{100} \right) \times n$$

ఇక్కడ P = అసలు, I = వడ్డీ, r = వడ్డీ రేటు, n = ఎన్ని సంవత్సరాలు

కానీ జాగ్రత్త!!!

- రుణ జారీ పత్రంలో పొందుపరిచిన నియమ, నిబంధనలను తప్పనిసరిగా చదవాలి. ఆర్థిక సంస్థను బట్టి ఇవి మారుతూ ఉంటాయి.
- సూక్ష్మంగా ముద్రించిన అక్షరాలు శ్రద్ధగా చదవండి. కొన్ని సంస్థలు, వడ్డీ 2% (ప్రతి నెలకు) అని చిన్న అక్షరాలతో ముద్రించవచ్చు. కానీ, అది సంవత్సరానికి 24% అవుతుంది.
- వాస్తవమైన వడ్డీ రేటు తెలుసుకోవడానికి, వార్షిక వడ్డీ లెక్క వేయండి.

*బ్యాంకులు సాధారణ వడ్డీ రేటుతో రుణాలను అందించవు.

సందేశం 7

చక్రవర్తి

చక్రవర్తి అంటే 'వడ్డీపై వడ్డీ' అన్న మాట. సంపాదించిన వడ్డీ, అసలుకు కలిపి, మరలా పెట్టుబడి చేయడం జరుగుతుంది. యిందువల్ల లాభం ఏమిటంటే, అసలు మరియు వడ్డీపై కలిపి, మరలా వడ్డీ వస్తుంది.

ద్వీకాలంలో సాధారణ వడ్డీ*తో పోలిస్తే చక్రవర్తి ద్వారా అత్యధిక రాబడులను పొందవచ్చు.

ఉదాహరణతో వివరిద్దాం:

తొలి ఏడాది	
అసలు	రూ.10,000
వడ్డీ@10% (ప్రతేడాది చక్రవర్తి)	రూ.1,000
ఒక ఏడాది ముగిసిన తర్వాత అయిన మొత్తం	రూ.11,000
రెండో ఏడాది	
రూ.11,000 పై వడ్డీ@10% (ప్రతేడాది చక్రవర్తి) (అసలు రూ.10,000 + వడ్డీ రూ.1,000 = రూ.11,000)	రూ.1,100
రెండో ఏడాది ముగిసిన తర్వాత మొత్తం	రూ.12,100
మూడో ఏడాది	
రూ.12,100 పై వడ్డీ@10% (ప్రతేడాది చక్రవర్తి) (రెండో ఏడాది చివరిలో ఉన్న మొత్తం రూ.12,100)	రూ.1,210
మూడో ఏడాది ముగిసిన తర్వాత మొత్తం	రూ.13,310

చక్రవర్తి లెక్కించడానికి సూత్రం

$$A = P \times \left(1 + \frac{r}{n}\right)^{n \times t}$$

ఇక్కడ A అంటే మొత్తం, P అంటే అసలు, r అంటే వడ్డీ రేటు (డెసిమల్), n అంటే సంవత్సరంలో ఎన్నిమార్లు వడ్డీ లెక్కించబడింది, t అంటే ఎన్ని సంవత్సరాల కాలం

*బ్యాంకులు సాధారణ వడ్డీ రేటుతో రుణాలను అందించవు.

చక్రవర్తి ప్రయోజనాలు, లబ్ధి

రూ.10,000ను 10% సాధారణ వడ్డీతో* మీరు పదేళ్ల పాటు పెట్టుబడిగా పెడితే, ఆ మొత్తం రూ.20,000 అవుతుంది.

కానీ, అదే మొత్తంపై త్రైమాసికంగా 10% చక్రవర్తితో చూసుకుంటే, మీ పెట్టుబడి పది సంవత్సరాలకు రూ.26,851 గా మారుతుంది.

$$[= 10000 * (1 + ((10/100)/4))^4 * 10$$

$$= 10000 * 2.6851$$

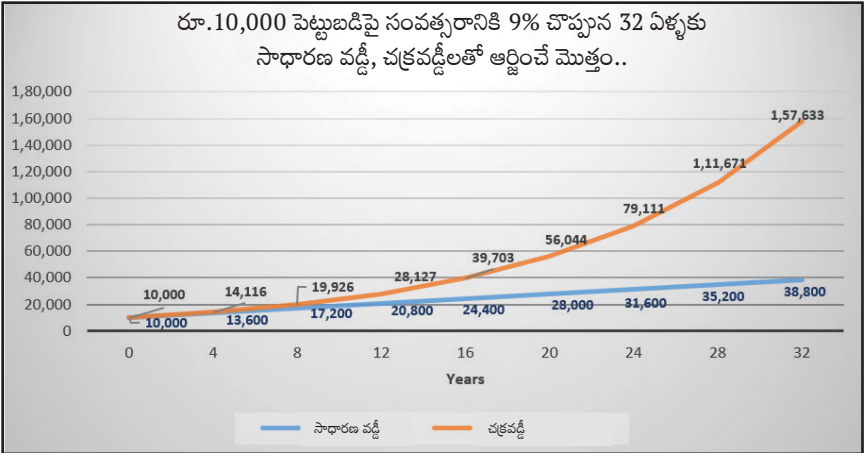
$$= 26,851]$$

అందువల్ల, చక్రవర్తి రూ.6,851 లేదా 34% ఎక్కువ రాబడినిస్తుంది.

గుర్తుంచుకోండి!

చక్రవర్తితో దీర్ఘకాలం మదుపు చేస్తే, అత్యధిక ప్రయోజనాలు పొందవచ్చు.

*బ్యాంకులు సాధారణ వడ్డీ రేటుతో రుణాలను అందించవు.

సందేశం 8

ద్రవ్యోల్బణం

2023

ఒక కేజీ ఆపిల్స్ మీకు రూ.100కి
లభించాయనుకోండి.

2024లో

అవే ఒక కేజీ ఆపిల్స్
ఇప్పుడు రూ.110లు

ఒక ఏడాదిలో ద్రవ్యోల్బణం

$$\text{ద్రవ్యోల్బణం} = \text{రూ.110} - \text{రూ.100} = \text{రూ.10}$$

లేదా

$$(10/100)*100 = 10\%$$

ద్రవ్యోల్బణం అనగా ఒక నిర్దిష్ట వ్యవధిలో వస్తువుల మరియు సేవల ధరల పెరుగుదల తీరు. ద్రవ్యోల్బణం వల్ల ప్రజల జీవన వ్యయాలు పెరుగుతాయి.

కింద పేర్కొన్న ఉదాహరణలను ఒకసారి పరిశీలించండి.

ఉదాహరణ-1

సంవత్సరానికి 6% చొప్పున డబ్బులు
డిపాజిట్ చేశారు.

రాబడి - 6%

ద్రవ్యోల్బణం - 4%

వాస్తవ రాబడి:

$$\text{రాబడి శాతం} - \text{ద్రవ్యోల్బణం శాతం} = 6\% - 4\% = 2\%$$

అనగా, లాభం కలిగింది

ఉదాహరణ-2

డబ్బులు జమ చేయకుండా,
నగదు రూపంలో ఉంచుకుంటే..

రాబడి - 0%

ద్రవ్యోల్బణం - 4%

వాస్తవ రాబడి:

$$\text{రాబడి \%} - \text{ద్రవ్యోల్బణం \%} = 0\% - 4\% = -4\%$$

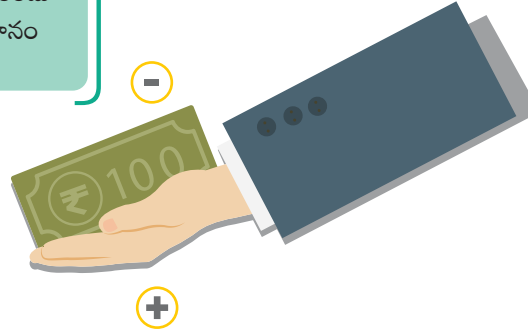
అనగా, నష్టం కలిగింది.

నగదు రూపంలో ఉంచుకున్న సొమ్ము విలువ,
ద్రవ్యోల్బణం కారణంగా 4% తగ్గిపోయింది.

పైన ఉదాహరణల నుంచి, కనీసం ద్రవ్యోల్బణం శాతం కన్నా ఎక్కువ రాబడి వచ్చే ఆర్థిక ఉత్పత్తులలో సొమ్ము మదుపు చేయడం ఎంత అవసరమో గ్రహించవచ్చు.

సందేశం 9 { కాలంతో మారే డబ్బు విలువ }

కాలంతో డబ్బు విలువ మారుతుంది. ఈ రోజు మీదగ్గర ఉన్న డబ్బు విలువ, అదేమొత్తానికి భవిష్యత్తులో ఉన్న విలువ కంటే ఎక్కువ. ఎందుకంటే, ప్రస్తుతం మీ దగ్గర ఉన్న సొమ్ముకు రాబడి ఆర్జించే శక్తి ఉంది(వడ్డీరేటు అనుకూలంగా ఉన్నప్పుడు). ఈ రోజు రూ.100 విలువ, రెండు సంవత్సరాల తరువాత రూ.100కు సమానం కాకపోవచ్చు.

వడ్డీరేటు/తగ్గింపు **రేటు 10%** ఉన్నప్పుడు, ఈ క్రింది ఉదాహరణలు గమనించండి.

- సంవత్సరానికి 10% చక్రవడ్డీతో రూ.100, రెండు సంవత్సరాలలో రూ.121 అవుతుంది. దీనిని ప్రస్తుత సొమ్ము యొక్క **భవిష్యత్తు విలువ** అంటారు.
- దీనికి వ్యతిరేకంగా, భవిష్యత్తులో రూ.121 పొందడం, ఈరోజు రూ.100 తీసుకోవడంతో సమానం. దీనిని, భవిష్యత్తులో లభించే సొమ్ము యొక్క **ప్రస్తుత విలువ** అంటారు. రెండు సంవత్సరాల తరువాత వచ్చే రూ.121 యొక్క విలువ ఈరోజు రూ.100.

ఈ ఉదాహరణలతో, మనం డబ్బుకు కాలంతో పాటు పెరుగుతున్న విలువను(టైమ్ వాల్యూ) చూడొచ్చు.

గుర్తుంచుకోండి!

డబ్బు, తెలివిగా మదుపు చేయకపోతే ద్రవ్యోల్బణం కారణంగా దాని విలువ క్షీణించిపోతుంది.

పెట్టుబడిగా పెట్టిన రూ.100కు రాబడి ఒకవేళ 5% ఉండి, ద్రవ్యోల్బణం 7%గా ఉంటే, అప్పుడు వాస్తవిక రాబడి (- 2%). అంటే డబ్బు విలువ 2% తగ్గిపోయింది.

ఈ కారణంగా ద్రవ్యోల్బణానికి, తదితర అంశాలకు పరిహారంగా ఆర్థిక సంస్థలు, మీ డిపాజిట్లపై వడ్డీని చెల్లిస్తూ ఉంటాయి. అదేవిధంగా, మీరు తీసుకున్న రుణాలపై వడ్డీ వసూలు చేస్తాయి. అందువల్ల, భవిష్యత్తులో మీ సొమ్ము విలువ తగ్గిపోకుండా ఉండాలంటే, ద్రవ్యోల్బణ శాతం కన్నా అధిక రాబడి వచ్చే ఆర్థిక ఉత్పత్తులలో మదుపు చేయడం అతి ముఖ్యం.

సందేశం 10 { నష్టభయం — రాబడి }

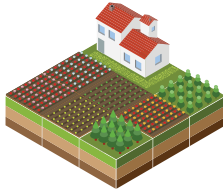
ఏ రకంగా మదుపు చేసినా కొంత నష్టభయం ఉండకమానదు.

సామాన్యంగా, నష్టభయానికి రాబడికి ప్రత్యక్ష సంబంధం ఉంటుంది.

ఎక్కువ మొత్తంలో రాబడిని అంచనా వేస్తే, నష్టభయం కూడా అంతే ఎక్కువగా ఉంటుంది.

(ఒక్కోసారి అసలు సొమ్ము కోల్పోయే ప్రమాదం కూడా ఉంటుంది)

తక్కువ రాబడి ఆశిస్తే, నష్టభయం కూడా తక్కువే.

ఆర్థిక ఉత్పత్తులలో మదుపు లేదా పొదుపు చేసేటప్పుడు గుర్తుంచుకోవాల్సిన ముఖ్యసూత్రం, నష్టభయానికి, రాబడికి మధ్య సమతుల్యం సాధించడం. ఎక్కువ మొత్తంలో రాబడి కావాలని ఆశిస్తే, నష్టభయం కూడా అంతే ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఒక్కోసారి నష్టం వచ్చే అవకాశం ఉంటుంది.

మీ సొమ్మును వివేకంగా మదుపు చేయండి!

జాగ్రత్త! తక్కువ కాలంలో ఎక్కువ రాబడి పథకాలు ప్రమాదకరమైనవి.

ప్రమాదాలను అర్థం చేసుకోకుండా, లాభం వెనుక పరుగెత్తవద్దు.

పథకం అందిస్తున్న సంస్థ యొక్క చరిత్ర, పనితీరు క్షుణ్ణంగా పరిశీలించండి. నియమ, నిబంధనలు శ్రద్ధగా చదవండి.

ఊరూ పేరూ లేని సంస్థలు అధిక రాబడి పేరుతో నమ్మించి ఇచ్చే మోసపూరిత పథకాల వలలో పడకుండా జాగ్రత్త వహించండి.

డిపాజిట్ల రూపంలో కానీ, వివిధ పథకాల పేరుతో కానీ సేకరించిన సొమ్ము తిరిగి చెల్లించని సంస్థలపై సమాచారం అందించుటకు/ఫిర్యాదు చేయుటకు

www.sachet.rbi.org.in ను దర్శించండి.

'ఆర్బిఐ కెహతా హై'.. మరియు ఆర్బిఐసీ (RBISAY)

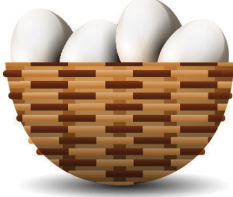
ఆర్థిక అక్షరాస్యత మరియు వినయోగదారుల రక్షణ సందేశాలపై ప్రజలలో అవగాహన పెంచడానికి భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు, ప్రసార మాధ్యమాల ద్వారా (ఎస్ఎమ్ఎస్, ఎలక్ట్రానిక్ మరియు ముద్రణా మాధ్యమాలు, ఫేస్ బుక్ మరియు ట్విట్టర్ ద్వారా) ప్రచార కార్యక్రమం చేపట్టింది.

ఎస్ఎమ్ఎస్ ద్వారా ప్రచారానికి, 'ఆర్బిఐ సీ' ('RBISAY') ఐడీ నుంచి సందేశాలను పంపుతుంది. మరియు వివరాల కోసం **14440** ను సంప్రదించండి.

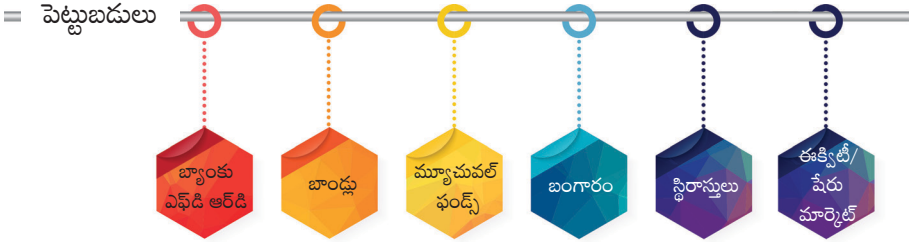
సందేశం 11 { వివిధీకరణ (Diversification) }

ఈ పాత సామెత మనకందరికీ తెలిసిందే..

మీ కోడి గుడ్లన్నీ ఒకే బుట్టలో పెట్టకూడదు.

మీ సొమ్ముని వివిధ ఆస్తులలో పెట్టుబడి పెట్టడాన్ని 'వివిధీకరణ' (Diversification) అంటారు.

మీ డబ్బును వివిధీకరణ (డైవర్సిఫికేషన్) ఎందుకు చేయాలి?

వివిధ ఆస్తులలో ఎందుకు పెట్టుబడి చేయాలంటే, వాటిలో ఒకటి లేక అంతకుమించి ఆస్తుల విలువ పడిపోతే, ఆ నష్టం నుంచి కొంత రక్షణ కలుగుతుంది. అయితే, అన్ని ఆస్తుల విలువ ఒకేసారి పడిపోయే స్థితి సంభవించదు గనుక, ఒక దానిలో వచ్చిన నష్టం మరొక దానిలో వచ్చిన లాభంతో పూరించబడి, పెట్టుబడికి నష్టం కలుగకుండా రక్షణ లభిస్తుంది.

డిజిటల్ ఆర్థిక అక్షరాస్యత

సందేశం 12

చిల్లర చెల్లింపులు

ఎన్ఇఎఫ్టి(NEFT), ఆర్టిజిఎస్(RTGS), ఐఎంపీఎస్(IMPS) వంటి అత్యంత ప్రజాదరణ పొందిన రిటైల్ చెల్లింపు మార్గాలను నగదు బదిలీ కొరకు బ్యాంకులు అందిస్తున్నాయి. ఈ సదుపాయాలు, బ్యాంకు శాఖల ద్వారా లేక బ్యాంకులు అందించే ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్, మొబైల్ బ్యాంకింగ్ మొదలైన ఆన్లైన్ మార్గాలలో పొందవచ్చు.

ఈ క్రింది చిత్రం ఈ మూడు సాధనాల గురించి వివరిస్తుంది.

విశేషతలు	ఎన్ఇఎఫ్టి (NEFT)	ఆర్టిజిఎస్ (RTGS)	ఐఎంపీఎస్ (IMPS)
బదిలీకి తీసుకొనే సమయం 	గంటలోపల	తక్షణమే	తక్షణమే
ఖాతాదారుని లావాదేవీల కోసం పనిచేసే గంటలు 	24/7(రోజంతా)... వారాంతాలు మరియు బ్యాంకు సెలవు దినాలలో కూడా అందుబాటులో ఉంటాయి.	24/7(రోజంతా)... వారాంతాలు మరియు బ్యాంకు సెలవు దినాలలో కూడా అందుబాటులో ఉంటాయి.	24/7(రోజంతా)... వారాంతాలు మరియు బ్యాంకు సెలవు దినాలలో కూడా అందుబాటులో ఉంటాయి.
అవసరమైన కనీస మొత్తం 	కనీస పరిమితి లేదు	రూ.2 లక్షలు	కనీస పరిమితి లేదు
నగదు బదిలీకి గరిష్ట పరిమితి 	పరిమితి లేదు	పరిమితి లేదు	రూ.5 లక్షలు

సందేశం 13

ఏకీకృత చెల్లింపు మాధ్యమం (Unified Payments Interface)

ఇంటర్నెట్ గల స్మార్ట్ఫోన్ ద్వారా, రెండు బ్యాంకు ఖాతాల మధ్య నగదు బదిలీ సౌకర్యం కలిగించే వేదికే ఏకీకృత చెల్లింపు మాధ్యమం / యూనిఫైడ్ పేమెంట్స్ ఇంటర్ఫేస్ (UPI). యుపిఐ లావాదేవీలు చేయుటకు, భీమ్ (BHIM) యాప్ ను/బ్యాంకు యాప్ లను / మూడవ పార్టీ యాప్ లను వాడుకోవచ్చు.

యు పి ఐ ఎలా పనిచేస్తుంది?

ఆవశ్యకాలు:

మీకు బ్యాంకు ఖాతా ఉండాలి. ఆ బ్యాంకు ఖాతాకు మొబైల్ నెంబర్ అనుసంధానించుకోవాలి. ఇంటర్నెట్ కనెక్షన్ ఉన్న స్మార్ట్ఫోన్ ఉండాలి. ఫీచర్ ఫోన్ యూజర్లకు కూడా యుపిఐ ప్రయోజనాలను కల్పించేందుకు యాప్ ఆధారిత ఫంక్షనాలిటీ, మిస్డ్ కాల్ సౌకర్యం, ఐవీఆర్, ప్రాక్సిమిటీ సౌండ్ బేస్డ్ పేమెంట్స్ వంటి నాలుగు రకాల సౌకర్యాలతో యుపిఐ123పే(UPI123Pay) ప్రారంభించబడింది. మొబైల్ ఫోన్లో యు పి ఐని సెటప్ చేసుకోవడం కోసం ఖాతాకు అనుసంధానమైన డెబిట్ కార్డు ఒకసారి అవసరం పడుతుంది. రూపే(Rupay) క్రెడిట్ కార్డులకు కూడా యు పి ఐను అనుసంధానించుకోవచ్చు.

యుపిఐ ను క్రియాత్మకం (activate) చేయుటం ఎలా?

- స్మార్ట్ఫోన్లో యాప్ ను డౌన్లోడ్ చేసి, బ్యాంకు ఖాతాను అనుసంధానించుకోవాలి. ఆ తర్వాత యాప్లో ఇచ్చిన నిర్దేశాలు పాటిస్తూ యుపిఐ 'పిన్' (PIN) సృష్టించుకోవాలి.
- యుపిఐ ఉపయోగం : లబ్ధిదారుని 'వర్చువల్ అడ్రెస్' లేదా యుపిఐ నంబర్ తెలిస్తే, మీ యుపిఐ 'పిన్'ను ఉపయోగించి, సునాయాసంగా నగదు బదిలీ చేయవచ్చు.
- ఒకవేళ లబ్ధిదారునికి 'వర్చువల్ అడ్రెస్' లేదా యుపిఐ నంబర్ లేకపోతే ఐఎఫ్ఎస్సీ(IFSC) మరియు బ్యాంకు ఖాతా నంబరు ద్వారా కూడా లబ్ధిదారునికి డబ్బులను పంపవచ్చు.

యుపిఐ ప్రయోజనాలు ఏమిటి?

- సొమ్ము తక్షణం పంపవచ్చు/పొందవచ్చు
- స్మార్ట్ఫోన్ ద్వారా 24/7 గం. లు, 365 రోజులు, సెలవు రోజుల్లో, ఆదివారాలతో సహా నగదు బదిలీ చేయవచ్చు.
- వర్చువల్ ఐడీ(ID) ద్వారా, వ్యక్తిగత బ్యాంకు వివరాలు తెలియపరచవలసిన అవసరం లేకుండా నగదు బదిలీ చేయవచ్చు.

యు పి ఐకి సంబంధించి **చేయవలసిన, చేయకూడని** ఈ క్రింది విషయాలు గుర్తుంచుకోండి.

చేయవలసినవి

- అప్డేట్ చేసిన యుపిఐ 'యాప్'ను మాత్రమే ఉపయోగించండి.
- సొమ్ము చెల్లించడానికి అంగీకరించేముందు, వ్యాపారస్తుడి/వ్యక్తి యొక్క 'కలెక్ట్ రిక్వెస్ట్'ను సమీక్షించండి.
- డబ్బులు పంపే ముందు లబ్ధిదారుని వివరాలను, పంపించే మొత్తాన్ని తిరిగి ఒకసారి చూసుకోండి.

చేయకూడనివి

- మీ పిన్(PIN) ఎవరికీ తెలియనీయకండి.
- లబ్ధిదారు వివరాలు పరిశీలించకుండా/ద్రువీకరించుకోకుండా, నగదు బదిలీ చేయకండి.

సందేశం 15

ఏ టీ ఎమ్ లావాదేవీలలో
చెయవలసినవి - చెయకూడనివి

మీ కార్డు పోయినా/దొంగిలించబడినా/
దాని భద్రతకు భంగం వాటిల్లిందని
మీకు అనుమానం కలిగినా, దానిపై
లావాదేవీలు నిరోధించడానికి మీ
బ్యాంకును తక్షణం సంప్రదించండి.

ఏటిఎమ్ లావాదేవీలలో చేయాల్సినవి, చేయకూడనివి అంశాలు గుర్తు పెట్టుకోండి

✓ చెయవలసినవి

- మాగ్నెటిక్ స్ట్రీప్ ఉన్న కార్డు బదులు ఈఎంపీ(EMV) 'చిప్' మరియు 'పిన్' ఆధారిత డెబిట్ కార్డులను మాత్రమే వాడాలి. మాగ్నెటిక్ స్ట్రీప్ గల కార్డును మార్చుకునేందుకు మీ బ్యాంకును సంప్రదించండి.
- మీ కార్డును స్వైప్(swipe) చేసే సమయంలో లేదా 'పిన్' నమోదు చేసేటప్పుడు 'ఏ టీ ఎమ్' నందు రహస్య కెమెరాలు లేదా వివరాల ఆచూకీ కనిపెట్టే ఇతర సాధనాలు లేవని నిర్ధారించుకోండి.
- మీరు ఏటిఎమ్లో 'పిన్' నమోదు చేసే సమయంలో ఎవరూ చూడకుండా శ్రద్ధ వహించండి. 'పిన్' నమోదు చేసే సమయంలో 'కీప్యాడ్' ఒక చేతితో కప్పి ఉంచి, మరొక చేతితో 'పిన్' నమోదు చేయడం మంచి అలవాటు.
- ఏటిఎమ్ నుంచి వచ్చిన నోట్లను లెక్కించడం/పరిశీలించడం మర్చిపోవద్దు.
- లావాదేవీ పూర్తయిన తర్వాత గుర్తుంచుకుని మరీ మీ కార్డును తిరిగి తీసుకోండి.
- ఏటీఎం లావాదేవీల హెచ్చరికలు పొందేందుకు, మీ ఫోన్ నంబరు బ్యాంకులో నమోదు చేయండి.
- మీ కార్డు పోయినా/దొంగిలించబడినా/దాని భద్రతకు భంగం వాటిల్లిందని మీకు అనుమానం కలిగినా, దానిపై లావాదేవీలు నిరోధించడానికి మీ బ్యాంకును తక్షణం సంప్రదించండి.

గమనిక:

ఏ టీ ఎమ్ లావాదేవీ విఫలమైతే,
తక్షణం కార్డు జారీచేసిన
బ్యాంకుకు తెలియచేయండి.
బ్యాంకులు మీ సమస్య T+5 రోజులలోగా
(T అంటే లావాదేవీ జరిగిన రోజు)
పరిష్కరించాలి. లేదంటే మీకు రోజుకు
రూ.100 పరిహారం చెల్లించాలి.

X చేయకూడనివి

- మీ ఏటిఎమ్ కార్డు వివరాలు (కార్డు నంబరు, గడువు ముగింపు తేదీ, సివివి (CVV) మొదలగునవి) మరియు 'పిన్'ను ఎవరికీ తెలుపకండి
- ఏటీఎంలో కార్డును వదిలివేయకండి
- మీ ఓటీపీని ఎవరికీ ఎప్పుడూ చెప్పకండి
- మీ 'పిన్' నంబరు, కార్డుపై ఎప్పుడూ రాయకండి

సందేశం 16

**మోసపూరిత డిజిటల్ లావాదేవీలలో
వినియోగదారుని బాధ్యత**

ఎలక్ట్రానిక్/ఎటిఎమ్
లావాదేవీలు చేసే
సమయంలో,
కొన్నిసార్లు నిర్లక్ష్యం
వల్ల లేక మోసం వల్ల
డబ్బు నష్టపోయే
అవకాశం ఉంటుంది.

బ్యాంకుకు తెలియచేయండి.

- మీ ఖాతాలో గాని, కార్డుకు సంబంధించి గాని మోసపూరిత/అసాధికారిక ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ లావాదేవీ జరిగినట్లయితే, తప్పు ఎవరిదయినా, మీ బ్యాంకుకు తక్షణం తెలియపరచండి.
- బ్యాంకుకు తెలియజేయడంలో ఎంత ఆలస్యం అయితే మీకు లేదా మీ బ్యాంకుకు అంత ఎక్కువ నష్టం.

బ్యాంకు యొక్క బాధ్యత

ఒకవేళ బ్యాంకుకు తెలియజేసిన తర్వాత కూడా మోసపూరిత లావాదేవీలు కొనసాగినట్లయితే, ఆ నష్టాన్ని బ్యాంకు భరించాలి.

- మీరు బ్యాంకుకు తెలియజేసినప్పుడు లేదా ఫిర్యాదు చేసినప్పుడు, అది అందినట్లుగా బ్యాంకు మీకు రశీదు ఇవ్వాలి.
- మీ ఫిర్యాదును బ్యాంకు 90 రోజుల్లోగా పరిష్కరించాలి.
- ఖాతాదారు బ్యాంకుకు తెలియజేసిన 10 పనిదినాలలోగా ఆ సొమ్మును ఖాతాలో జమచేయాలి.

పరిమితమైన బాధ్యత

- నష్టం ఖాతాదారుని నిర్లక్ష్యం కారణంగా కలిగితే (పాస్‌వర్డ్ వేరే వారికి తెలియజేయడం వంటివి), బ్యాంకుకు తెలియజేసేంత వరకు కలిగిన నష్టాన్ని ఆ ఖాతాదారు భరించాలి.
 - ▶ ఖాతాదారు నిర్లక్ష్యం ఏమీలేని సందర్భంలో, బ్యాంకుకు వెంటనే తెలియపరిస్తే (మోసపూరిత లావాదేవీ జరిగిన మూడు పనిదినాలలోగా) ఖాతాదారు బాధ్యత ఉండదు.
 - ▶ ఒకవేళ అసాధికారిక లావాదేవీ బ్యాంకు నిర్లక్ష్యం లేదా లోపం వల్ల జరిగితే (దాని గురించి బ్యాంకుకు తెలియజేసినా చేయకపోయినా) ఖాతాదారుడు దీనికి బాధ్యత వహించనవసరంలేదు.
 - ▶ థర్డ్‌పార్టీ ఉల్లంఘన వల్ల అంటే ఖాతాదారు లేదా బ్యాంకుతో సంబంధం లేకుండా వ్యవస్థలో లోపం వల్ల జరిగినప్పుడు, వెంటనే బ్యాంకుకు సమాచారమిస్తే (మోసపూరిత లావాదేవీ జరిగిన మూడు పని దినాల్లోగా) ఖాతాదారు బాధ్యత తీసుకోవాల్సిన అవసరం ఉండదు.

ఒకవేళ, అనధికారిక ఎలక్ట్రానిక్ లావాదేవీకి బ్యాంక్ లేక ఖాతాదారు ఇద్దరూ బాధ్యులుకాక, వ్యవస్థలోగల మరొక కారణం అయిన సందర్భంలో, ఖాతాదారు బ్యాంకుకు తెలియచేయడంలో జాప్యం జరిగినప్పుడు(బ్యాంకు నుండి సందేశం అందిన తరువాత నాలుగు నుంచి ఏడు పనిదినాలు తర్వాత తెలిపితే) లావాదేవీ విలువ లేక ఈ క్రింద సూచించిన మొత్తం, ఏది తక్కువయితే ఆ మొత్తం నష్టం, ఖాతాదారు భరించవలసి ఉంటుంది.

అకౌంట్ వివరాలు	గరిష్ట బాధ్యత
<ul style="list-style-type: none"> ప్రాథమిక పొదుపు ఖాతా (బిఎస్బిడి) 	రూ.5000
<ul style="list-style-type: none"> అన్ని ఇతర పొదుపు ఖాతాలు ముందుగా చెల్లించిన సాధనాలు మరియు గిఫ్ట్ కార్డులు “ఎమ్.ఎస్.ఎమ్.ఇ”ల కరెంట్/ క్యాష్ క్రెడిట్ మరియు ఓవర్ డ్రాఫ్ట్ ఖాతాలు రూ.25 లక్షల వరకు వార్షిక సగటు బ్యాలెన్స్(మోసం జరగక ముందు ఉన్న 365 రోజుల్లో) లేక పరిమితి గల వ్యక్తిగత కరెంట్ అకౌంట్/క్యాష్ క్రెడిట్/ఓవర్ డ్రాఫ్ట్ ఖాతాలు రూ.5 లక్షల వరకు పరిమితిగల క్రెడిట్ కార్డులు 	రూ.10,000
<ul style="list-style-type: none"> ఇతర అన్ని కరెంట్/క్యాష్ క్రెడిట్/ ఓవర్ డ్రాఫ్ట్ ఖాతాలు రూ.5 లక్షల పైన పరిమితిగల క్రెడిట్ కార్డులు 	రూ.25,000

జాగ్రత్త!

మీ నిర్లక్ష్యం (పాస్ వర్డ్, పిన్, ఓటిపి ఇతరులతో పంచుకోవడం మొ.) కారణంగా మోసపూరిత లావాదేవీ జరిగినట్లయితే, బ్యాంకుకు తెలియజేసేంతవరకు కలిగిన నష్టాన్ని మీరే భరించాల్సి ఉంటుంది.

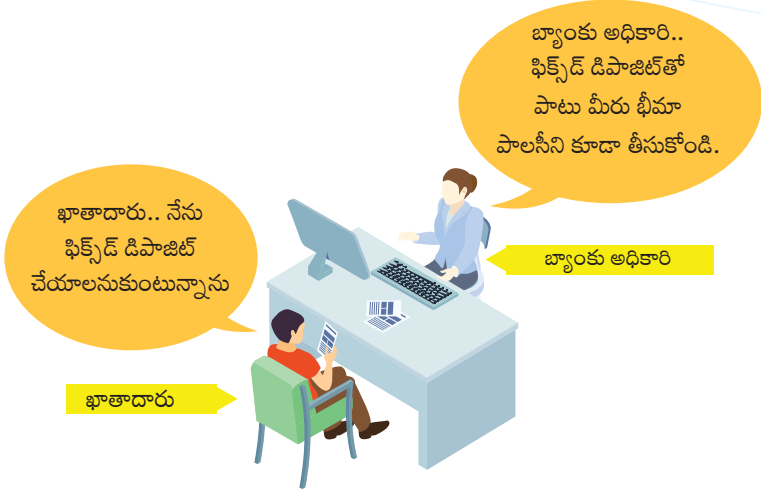
గుర్తుంచుకోండి!

మోసపూరిత లావాదేవీ కనుగొన్న వెంటనే బ్యాంకుకు తెలియజేసేందుకు, మీ బ్యాంకు యొక్క సంప్రదింపు వివరాలు అందుబాటులో ఉంచుకోండి.

వినియోగదారుని సంరక్షణ

సందేశం 17 } తప్పదోవ పట్టించే అమ్మకాలు }

గుర్తుంచుకోండి!

- పొదుపు, భీమా జతచేయకపోవడం మంచి పద్ధతి. మీ పొదుపు అవసరాలు, భీమా అవసరాలు విడి విడిగా అంచనా వేసుకోండి.
- భీమా ఉత్పత్తి గాని, మదుపు ఉత్పత్తి గాని, మీకు అవసరమైతేనే తీసుకోండి. బ్యాంకు ఈ విషయంలో మిమ్మల్ని ఒత్తిడి చేయకూడదు.
- సంతకం చేసే ముందు దరఖాస్తు ఫారాన్ని జాగ్రత్తగా చదవండి. ఖాళీ ఫారాల మీద ఎప్పుడూ సంతకం చేయకండి.
- బ్యాంకు, మీకు అవసరంలేని ఉత్పత్తులని అంటగట్టినా లేక ముఖ్యమైన నియమ, నిబంధనలని వివరించకపోయినా, ఫిర్యాదు చేయడానికి సంకోచించకండి. బ్యాంక్ ఇచ్చిన జవాబు మీకు సంతృప్తికరంగా లేకపోతే ఆర్ బిఐ అంబుడ్స్ మన్ కు లిఖితపూర్వకంగా గాని, ఆర్.బి.ఐ ఫిర్యాదు నిర్వహణ వ్యవస్థ (CMS of RBI) ద్వారా గానీ ఫిర్యాదు చేయండి. (దీని గురించి తెలుసుకునేందుకు సందేశం 21 మరియు 22 చూడండి)
- బ్యాంకులు వారి శాఖలలో అంబుడ్స్ మన్ వివరాలు ప్రదర్శించాలి.

సందేశం 18

‘సచెట్’ పోర్టల్ (Sachet Portal)

రండి.. రండి!
ఖచ్చితంగా
120% రాబడి! నష్టభయం
లేనేలేదు(జీరో రిస్క్)!

దగాకోరు ఆర్థిక
ఉత్పత్తులు

మీరు చెమటోడ్డి సంపాదించిన
సొమ్ము ఇస్తారు.
సేల్స్మెన్ ఆ సొమ్ముతో
ఉడాయిస్తాడు.

రాబడి కాదు కదా,
అసలుకే మోసం!

అయితే, మీరేం చేయాలి?

- ఆర్బిఐ(RBI), సెబీ(SEBI), ఐఆర్డిఐఐ(IRDAI), పీఎఫ్ఆర్డిఐపి(PFRDA) లేక ప్రభుత్వంచే నమోదు చేయబడి లేదా నియంత్రించబడుతున్న సంస్థలోనే మదుపు / డిపాజిట్ చేయాలి.
- ఎక్కువ రాబడి వస్తుందని వాగ్దానం చేస్తున్న పథకాల వైపుకి ఆకర్షితులు కాకూడదు. అవి దగాకోరు పథకాలు అయి ఉండవచ్చు.
- బ్యాంకులకన్నా తక్కువ వడ్డీకి రుణాలు ఇస్తామంటున్న సంస్థల నుంచి రుణం తీసుకోకండి. వారు ప్రాసెసింగ్ రుసుము తీసుకొని మాయమైపోవచ్చు.

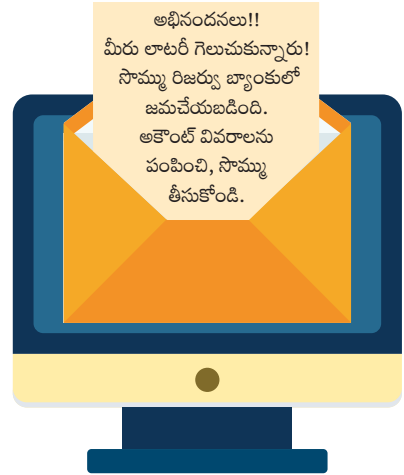
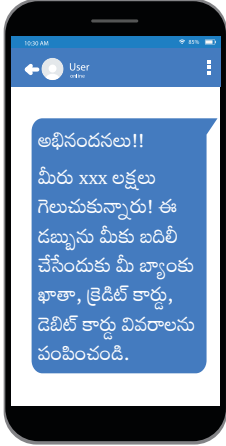
ఏదయినా సంస్థ తీసుకొన్న డిపాజిట్/స్వీకరించిన సొమ్ము తిరిగి చెల్లించడంలో
విఫలమయితే, ఆ వివరాలు తెలియచేయుటకు, ఫిర్యాదు చేయుటకు

www.sachet.rbi.org.in ను సందర్శించండి.

సందేశం 19 } సమ్యక్కృంకాని విషయాలు }

పెద్దలు చెప్పినట్లు

‘ఊరికే ఏదీ రాదు!’ ఎవరయినా ఉచితంగా డబ్బు ఇస్తామని వాగ్దానం చేసినా లేక మీరు అసలు టీకెట్టే కొనకుండా లాటరీలో బహుమతి వచ్చింది అని తెలిపినా.. ఇది సమ్యగ్లిగే విషయమేనా? అని ఒక్క క్షణం ఆలోచించండి.

ఇటువంటి సందేశాలకు బలికావద్దు! కింద విషయాలను గుర్తుంచుకోండి..

- ఆర్ బిఐ/ బ్యాంకులు, మీ ఖాతా వివరాలు/క్రెడిట్ కార్డు/డెబిట్ కార్డు వివరాలను అంటే పిన్, ఓటీపీ వంటి వాటిని ఈ-మెయిల్/ ఎస్.ఎం.ఎస్/ ఛోస్ ద్వారా ఎప్పుడూ కోరవు.
- రిజర్వు బ్యాంకు, వ్యక్తుల పేరుతో పొదుపు ఖాతాలు/కరెంట్ అకౌంట్/ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్లు నిర్వహించదు. క్రెడిట్ కార్డులు/డెబిట్ కార్డులు జారీ చేయదు. వ్యక్తుల పేరుతో ఎటువంటి లావాదేవీలు జరపదు.

ఇలాంటి కల్పిత మోసపూరిత వాగ్దానాలతో జాగ్రత్తగా ఉండండి.

మీ ఖాతాకు సంబంధించి ఎలాంటి వివరాలను ఎప్పుడూ, ఎవరికీ తెలియజేయొద్దు.

'ఆర్బిఐ కెహతా హై' మరియు ఆర్బిఐసే(RBISAY)

ఆర్థిక అక్షరాస్యత మరియు వినియోగదారుని సంరక్షణ గురించి ప్రజలలో అవగాహన పెంచడానికి భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు, ప్రసార మాధ్యమాల ద్వారా(ఎస్ఎమ్ఎస్, ఎలక్ట్రానిక్ మరియు ముద్రణా మాధ్యమాలు, ఫేస్ బుక్ మరియు ట్విట్టర్ ద్వారా) ప్రచార కార్యక్రమం చేపట్టింది.

ఎస్ఎమ్ఎస్ ద్వారా ప్రచారానికి, 'ఆర్బిఐసే' ('RBISAY') ఐడీ నుంచి సందేశాలను పంపుతుంది. మరిన్ని వివరాల కోసం **14440** ను సంప్రదించండి.

బ్యాంకులలో డిపాజిట్లు సురక్షితమేనా?

అవును, భీమా చేయబడిన మొత్తం వరకు డిపాజిట్లు సురక్షితమైనవే. ఆర్ బి ఐ పూర్తి అనుబంధ సంస్థ అయిన డిపాజిట్ ఇన్సూరెన్స్ అండ్ క్రెడిట్ గ్యారెంటీ కార్పొరేషన్ (డిఐసీజీసీ) ద్వారా మీ డిపాజిట్లకు భీమా సదుపాయం లభిస్తుంది.

ఏయే బ్యాంకులు ఈ భీమా సౌకర్యంలో భాగమవుతున్నాయి?

డిఐసీజీసీ కింద నమోదైన వాణిజ్య బ్యాంకులు అంటే ప్రైవేట్ రంగ బ్యాంకులు, ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులు, భారత్ లోని విదేశీ బ్యాంకులు, లోకల్ ఏరియా బ్యాంకులు, స్మాల్ ఫైనాన్స్ బ్యాంకులు, పేమెంట్ బ్యాంకులు, ప్రాంతీయ గ్రామీణ బ్యాంకులు మరియు సహకార బ్యాంకులు అంటే రాష్ట్ర సహకార బ్యాంకులు, జిల్లా కేంద్ర సహకార బ్యాంకులు, పట్టణ సహకార బ్యాంకులు ఈ భీమా సౌకర్యం కిందకు వస్తాయి. ఆర్ బి ఐ నుంచి లైసెన్స్ పొందిన బ్యాంకులన్నీ డిపాజిట్ ఇన్సూరెన్స్ కవర్ పొందడం తప్పనిసరి.

ఏ డిపాజిట్లు ఈ భీమా సౌకర్యం కిందకు వస్తాయి?

భీమా చేయబడిన బ్యాంకులలోని అన్ని రకాల డిపాజిట్లకు (అంటే పొదుపు, ఫిక్స్డ్, రికరింగ్ డిపాజిట్లు మొదలైనవి) డిఐసీజీసీ, భీమా సౌకర్యాన్ని అందిస్తుంది. కాని, విదేశీ ప్రభుత్వం, కేంద్ర ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, వేరేదైనా బ్యాంకు నుంచి స్వీకరించిన డిపాజిట్లు లేక భారతదేశం వెలుపల స్వీకరించబడిన డిపాజిట్లకు భీమా సౌకర్యం వర్తించదు. బ్యాంకులోని ప్రతి ఖాతాదారుని (in “same right and same capacity”) అసలు, వడ్డీ మొత్తానికి కలిపి గరిష్టంగా రూ.5 లక్షల వరకు భీమా లభిస్తుంది.

దీనికి ఏమైనా రుసుము చెల్లించాలా?

దీనికి మీరు ఎలాంటి రుసుము చెల్లించాల్సినవరం లేదు. డిఐసీజీసీ బ్యాంకుల నుంచి స్వల్ప రుసుములను వసూలు చేస్తుంది. ఇతర బ్యాంకు రుసుముల మాదిరిగా, ఈ రుసుము మీ నుంచి వసూలు చేయరు.

దీనికి నేనేమీ చేయాల్సి ఉంటుంది?

- బ్యాంకు ఖాతాదారునిగా మీరు, డీఐసీఐసీ కింద భీమా చేయబడిన బ్యాంకుల జాబితాలో మీ బ్యాంకు ఉందో లేదో చూసుకోవాలి.
- ఖాతా తెరిచేందుకు అవసరమైన మీ పూర్తి కే వై సీ(KYC) వివరాలను డిపాజిట్ తీసుకున్న బ్యాంకుకు అందించాలి. అవసరం వచ్చినప్పుడు డీఐసీఐసీ నుంచి ఎలాంటి ఆలస్యం లేకుండా క్లెయిమ్ సెటిల్మెంట్లు జరిగేలా ఈ సమాచారం దోహదపడుతుంది.

ఒకవేళ ఆర్ బి ఐ ద్వారా బ్యాంకు లిక్విడేషన్ ప్రక్రియకు వెళ్తే నా డిపాజిట్ల పరిస్థితేంటి?

ఒకవేళ బ్యాంకు లిక్విడేషన్లోకి వెళ్తే(సప్లాలో ఉన్న బ్యాంకులు అమ్ముకానికి వెళ్తే) లిక్విడేటర్ ద్వారా ప్రతి ఖాతాదారునికి డబ్బులు చెల్లించే బాధ్యత డీఐసీఐసీకి ఉంటుంది. అయితే, బ్యాంకు డీరిజిస్టర్ అయ్యే నాటికి మీ డిపాజిట్ మొత్తం(in “same right and same capacity”) ఎంత ఉన్నప్పటికీ మీకు గరిష్టంగా లభించే మొత్తం రూ.5 లక్షలు మాత్రమే.

ఆర్ బి ఐ నా బ్యాంకును “ఆల్ ఇంక్లూజివ్ డైరెక్షన్స్”లో ఉంచితే డిపాజిట్ల పరిస్థితి ఏంటి?

భీమా రక్షణ కలిగిన బ్యాంకును భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు “ఆల్ ఇంక్లూజివ్ డైరెక్షన్స్(ఏఐడీ)”లో చేర్చితే, డిపాజిట్ల విత్ డ్రాయల్స్ పై అంక్షలుంటాయి. బ్యాంకుపై అంక్షలు విధించే నాటికి ఖాతాదారుని డిపాజిట్ అకౌంట్లో కలిగి ఉన్న మొత్తాన్ని(గరిష్టంగా రూ.5 లక్షల వరకు) ఖాతాదారుకి(in “same right and same capacity”) చెల్లించే బాధ్యత డీఐసీఐసీకి ఉంటుంది.

ఆ బ్యాంకుల డిపాజిటర్లు ఆల్ ఇంక్లూజివ్ డైరెక్షన్స్లో చేర్చబడిన బ్యాంకు అధికారులను వెంటనే సంప్రదించి, ప్రత్యామ్నాయ బ్యాంకు వివరాలను, అవసరమైన డాక్యుమెంట్లతో కూడిన సమ్మతి పత్రాన్ని అందించాలి. సంబంధిత బ్యాంకు, డిపాజిటర్ల క్లెయిమ్ల (గరిష్టంగా రూ.5 లక్షల భీమా మొత్తం) జాబితాను నిర్దేశిత గడువు లోపల డీఐసీఐసీకి అందజేస్తుంది. డీఐసీఐసీ చట్టం 1961(సవరణ)లోని సెక్షన్ 18ఏ నిబంధనల ప్రకారం ఈ బాధ్యత నిర్వర్తించబడుతుంది.

నా క్లెయిమ్ స్టేటస్ తెలుసుకోవడమెలా?

లిక్విడేటెడ్ బ్యాంకుల, 'ఏఐడి'లో ఉంచిన బ్యాంకుల డిపాజిటర్లకు క్లెయిమ్ యొక్క స్థితి/ పురోగతి ఎస్ఎమ్ఎస్(SMS) ద్వారా తెలపబడుతుంది.

సోషల్ మీడియాలో డీఐసీజీసీ యాక్టివ్లా ఉంటుందా?

సామాన్య ప్రజలకు సమాచారాన్ని చేరవేసేందుకు ఇన్షార్ట్స్(Inshorts) యొక్క 'పబ్లిక్ యాప్'లో (Public App) ఏఐడీ బ్యాంకుల చెల్లింపులకు చెందిన సమాచారాన్ని, ప్రజా అవగాహన సందేశాలను క్రమం తప్పకుండా డీఐసీజీసీ పోస్టు చేస్తూ ఉంటుంది.

మరిన్ని వివరాల కోసం డీఐసీజీసీ వెబ్‌సైట్

www.dicgc.org.in ను సంప్రదించవచ్చు.

సందేశం 21

ఫిర్యాదుల పరిష్కార యంత్రాంగం

వినియోగదారుల నుంచి ఫిర్యాదులను స్వీకరించి నిష్పక్షపాతంగా, త్వరితంగా పరిష్కరించే వ్యవస్థనే ఫిర్యాదుల పరిష్కార యంత్రాంగం(గ్రీవెన్స్ రిడ్రెస్ మెకానిజం) అంటారు. రిజర్వు బ్యాంకు ఖాతాదారుల ఫిర్యాదులను వేగంగా పరిష్కరించేందుకు ఉచితంగా ప్రత్యామ్నాయ ఫిర్యాదుల పరిష్కార విధానాన్ని ఏర్పాటు చేసింది. ఆర్ బిఐ నియంత్రిత సంస్థలు(ఆర్ ఈలు- Regulated Entities) అందించే సేవలలో లోపాలకు సంబంధించిన ఫిర్యాదులను పరిష్కరించడం దీని ముఖ్య ఉద్దేశం.

పైన పేర్కొన్న ఆర్ బిఐ ఫిర్యాదుల పరిష్కార విధానంలో ఆర్ బిఐ అంబుడ్స్ మన్ (ఆర్ బిఐ ఓలు), కన్జూమర్ ఎడ్యుకేషన్ అండ్ ప్రొటెక్షన్ సెల్స్ (సీఈపీసీలు), కన్జూమర్ ఎడ్యుకేషన్ అండ్ ప్రొటెక్షన్ డిపార్ట్ మెంట్ (సీఈపీడీ) ఉంటాయి.

ఆర్ బి-ఐఓఎస్, 2021 (రిజర్వు బ్యాంకు-ఇంటిగ్రేటెడ్ అంబుడ్స్ మన్ స్కీమ్, 2021) స్కీమ్ కింద, ఆ స్కీమ్ పరిధిలోకి వచ్చే నియంత్రిత సంస్థలకు వ్యతిరేకంగా నమోదు చేసే ఫిర్యాదులను ఆర్ బిఐ అంబుడ్స్ మన్ స్వీకరిస్తారు. ఆర్ బి-ఐఓఎస్, 2021 పరిధి కిందకు రాని నియంత్రిత సంస్థలకు వ్యతిరేకంగా వచ్చే ఫిర్యాదులను సీఈపీసీ స్వీకరిస్తుంది.

ఆర్ బిఐ అంబుడ్స్ మన్ ను ఎప్పుడు సంప్రదించాలి?

సమస్య పరిష్కారానికి ఫిర్యాదుదారులు తొలుత సంబంధిత నియంత్రిత సంస్థను (ఆర్ ఈని) సంప్రదించాలి. ఒకవేళ ఆర్ ఈ వద్ద దాఖలు చేసిన ఫిర్యాదుకు 30 రోజుల లోపల ఎటువంటి సమాధానం రాకపోయినా/ పరిష్కారం జరగకపోయినా లేదా ఆర్ ఈ ఇచ్చిన సమాధానం ఫిర్యాదుదారునికి సంతృప్తికరంగా లేకపోయినా, అప్పుడు ఫిర్యాదుదారు ఆర్ బిఐ అంబుడ్స్ మన్ వద్ద ఫిర్యాదును దాఖలు చేయొచ్చు.

గమనిక: ఆర్ బి-ఐఓఎస్, 2021 పరిధి కిందకు రాని ఆర్ ఈలపై ఫిర్యాదులను పరిష్కారం కోసం ఆర్ బిఐ సీఈపీసీలకు పంపబడతాయి.

గమనిక!

గ్రీవెన్స్ రిడ్రెస్ మెకానిజం కిందకు ఆర్ బిఐ నియంత్రించే ఈ కింద పేర్కొన్న సంస్థలు వస్తాయి.

- బ్యాంకులు
- బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థలు(NBFCs)
- పేమెంట్ సిస్టమ్ ప్రార్థినిపెంట్లు(పీఎస్సీలు)
- క్రెడిట్ సమాచార కంపెనీలు(సీఐసీలు)

గుర్తుంచుకోండి!

- స్కీమ్ కింద పేర్కొన్న అన్ని వివరాలు/ సమాచారం ఫిర్యాదులో ఉండాలి.
- తన సమస్యపై ఆర్ ఈసి సంప్రదించానని, కానీ సరైన స్పందన రాలేదని తెలిపే అటాచ్ మెంట్ ను ఫిర్యాదుదారుడు తన ఫిర్యాదుకు జోడించాలి.
- కోర్టుల వంటి మరో ఇతర ఫారమ్ లో తన ఫిర్యాదు పెండింగ్ లో/పరిష్కరించబడినదై కానీ లేదా ఆర్ బి ఐ అంబుడ్స్ మన్ చే పరిష్కరించబడినదై కానీ ఉండకూడదు.

ఆర్ బి ఐ వద్ద ఎక్కడ ఫిర్యాదు చేయాలి?

ఫిర్యాదుదారులు తమ ఫిర్యాదులను కింద పేర్కొన్న విధానాల ద్వారా ఆర్ బి ఐ అంబుడ్స్ మన్/సీఈపీసీ వద్ద ఫిర్యాదును దాఖలు చేయొచ్చు.

i) ఆన్ లైన్ అయితే <https://cms.rbi.org.in/>

ii) వ్రాతపూర్వకంగా పోస్ట్ ద్వారా అయితే ఈ క్రింది అడ్రసుకు ఫిర్యాదును పంపవచ్చు. “సెంట్రలైజ్డ్ రిసీప్ట్ అండ్ ప్రాసెసింగ్ సెంటర్, 4వ అంతస్తు, భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు, సెక్టార్-17, సెంట్రల్ విస్తా, చండీఘడ్ - 160017” (“Centralised Receipt and Processing Centre, 4th Floor, Reserve Bank of India, Sector-17, Central Vista, Chandigarh-160017”)

ఉపయోగకరమైన సూచన!

ఆన్ లైన్ లో సీఎంఎస్ పోర్టల్ పై ఫిర్యాదును దాఖలు చేస్తే వెనువెంటనే మీకు ఫిర్యాదు అందినట్లు రశీదు లభిస్తుంది, ఫిర్యాదు సంఖ్య కూడా దానిపై ఉంటుంది. ఆర్ బి ఐ అంబుడ్స్ మన్ ద్వారా వేగంగా సమస్య పరిష్కారం కావడానికి ఇది దోహదపడుతుంది.

ఆర్ బి ఐ అంబుడ్స్ మన్ వద్ద ఫిర్యాదు దాఖలు చేసేందుకు ఏదైనా ఫీజు/రుసుము చెల్లించాలా?

లేదు. ఆర్ బి ఐ-ఐఎస్, 2021 కింద ఆర్ ఈసి వ్యతిరేకంగా ఫిర్యాదు దాఖలు చేసేందుకు లేదా పరిష్కరించుకునేందుకు ఫిర్యాదుదారుని నుంచి ఎలాంటి ఫీజు లేదా రుసుము వసూలు చేయరు. ఆర్ బి ఐ అంబుడ్స్ మన్ వద్ద ఫిర్యాదు దాఖలు చేసేందుకు ఎలాంటి థర్డ్ పార్టీ ఏజెన్సీలను సంప్రదించాల్సినవసరం లేదు. ఫిర్యాదుదారులు తమకు తాముగా లేదా తాము అధికారం ఇచ్చిన ప్రతినిధి ద్వారా ఎటువంటి రుసుము చెల్లించకుండా ఆన్ లైన్/పోస్ట్ ద్వారా ఫిర్యాదు దాఖలు చేయొచ్చు. అయితే, న్యాయవాది ద్వారా ఫిర్యాదు దాఖలు చేయడానికి వీలులేదు.

మరింత సమాచారం కోసం, కింద పేర్కొన్న అధికారిక పోర్టల్స్ ను సందర్శించండి:

FAQs on RB- IOS, 2021 - https://www.rbi.org.in/scripts/FS_FAQs.aspx?fn=2745

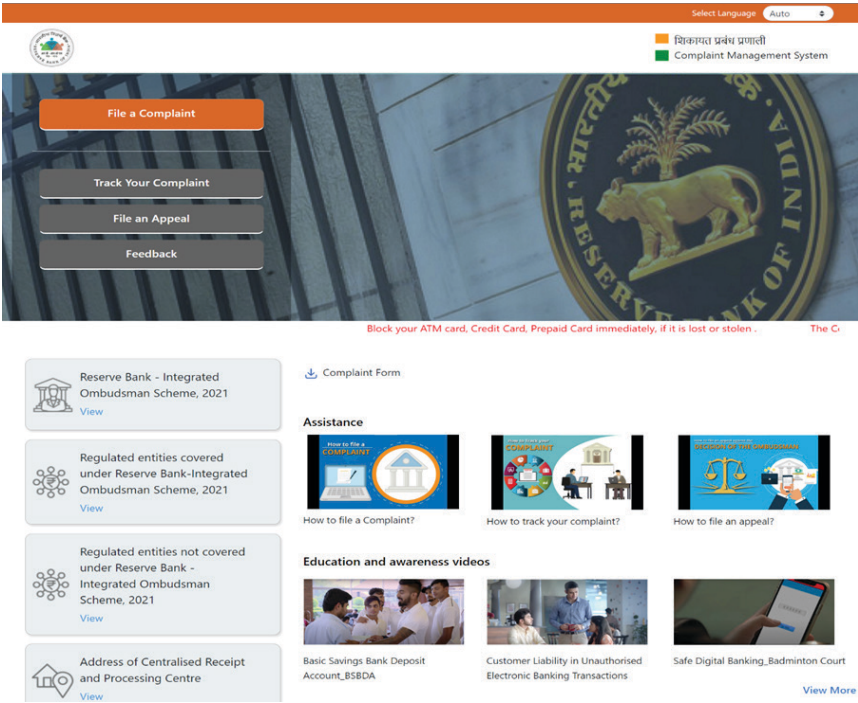
or

CMS Portal <https://cms.rbi.org.in/>

సందేశం 22

లిజర్వ్ బ్యాంకు యొక్క ఫిర్యాదు నిర్వహణ వ్యవస్థ(సీఎంఎస్/CMS)

- ఫిర్యాదుదారులు ఆర్బిఐ నియంత్రించే ఏ సంస్థకు అయినా వ్యతిరేకంగా ఆన్లైన్ సీఎంఎస్ పోర్టల్ <https://cms.rbi.org.in/> పై ఏ రోజున అయినా ఏ సమయంలోనైనా ఫిర్యాదు దాఖలు చేయొచ్చు.
- వినియోగదారులకు అవగాహన కల్పించేందుకు, వారిని సంరక్షించేందుకు ఆర్బిఐ చేపడుతున్న వివిధ కార్యక్రమాలకు చెందిన తాజా వీడియోలు, పోస్టర్లను కూడా ఈ పోర్టల్లో చూడొచ్చు.

సీఎంఎస్ పోర్టల్ పై ఆన్లైన్ లో ఫిర్యాదు దాఖలు చేయడం వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలేంటి?

- ఫిర్యాదు దాఖలు చేసేందుకు ఇది తేలికైన, ఉచిత విధానం.
- దేశంలో ఏ ప్రాంతం నుంచైనా ఫిర్యాదుదారులు తమ ఫిర్యాదును దాఖలు చేసుకోవచ్చు.
- ఆన్లైన్ ఫిర్యాదును దాఖలు చేసిన వెంటనే రశీదు పొందవచ్చు.
- ఫిర్యాదు స్థితిని ఎప్పటికప్పుడు చూసుకునే సౌకర్యం ఉంటుంది.

- అదనపు పత్రాలను సమర్పించేందుకు కూడా ఆన్‌లైన్‌లో సౌకర్యం ఉంటుంది.
- ఆర్‌బిఐ అందించిన సమస్య పరిష్కారానికి సంబంధించి ఫిర్యాదుదారులు వారి అభిప్రాయాన్ని స్వచ్ఛందంగా ఆన్‌లైన్‌లో తెలుపవచ్చు.

ఆర్‌బిఐ వద్ద ఫిర్యాదు దాఖలు చేయడంపై మరింత సమాచారం తెలుసుకోవడమెలా?

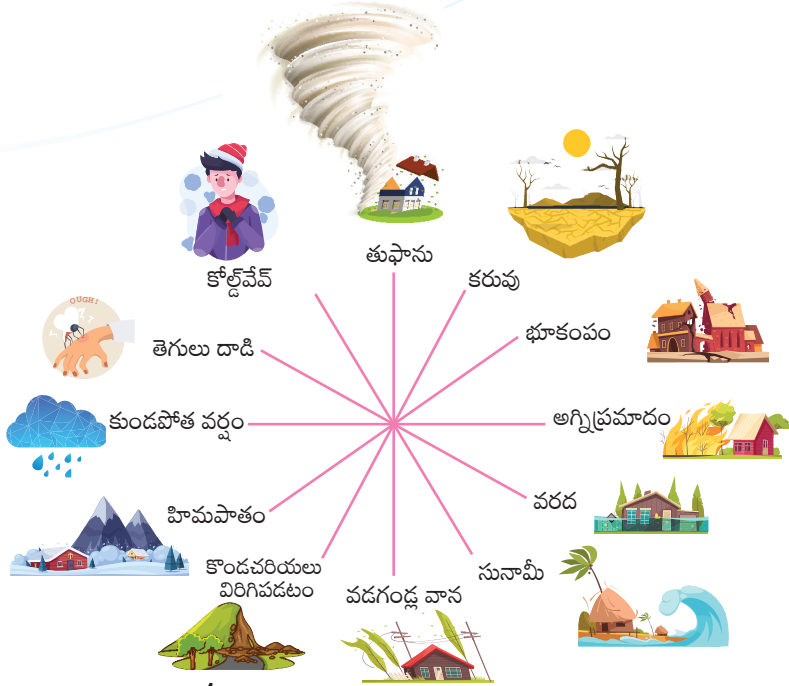
- ఆర్‌బిఐ కాంటాక్ట్ సెంటర్ టోల్‌ఫ్రీ నెంబర్ 14448కు ఏ వ్యక్తి అయినా కాల్ చేసి సంప్రదించవచ్చు. సమస్య పరిష్కార విధానం, ఫిర్యాదు దాఖలు చేసుకోవడం, ఫిర్యాదు స్థితి తెలుసుకోవటం వంటి విషయాలను కూడా తెలుసుకోవచ్చు.
- కాంటాక్ట్ సెంటర్ ద్వారా భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు సిబ్బంది హిందీ, ఇంగ్లీష్ భాషల్లో ఉదయం 8 గం. నుంచి రాత్రి 10 గం. వరకు, 10 స్థానిక భాషలలో(అస్సామీ, బెంగాలీ, గుజరాతి, కన్నడ, మలయాళం, మరాఠీ, ఒడియా, పంజాబీ, తెలుగు, తమిళో) ఉదయం 9:30 గం. నుంచి సాయంత్రం 5:15 గం. వరకు అందుబాటులో ఉంటారు. ఇంటరాక్టివ్ వాయిస్ రెస్పాన్స్ సిస్టమ్ (ఐవిఆర్ఎస్/IVRS) సౌకర్యం ద్వారా 24x7x365 రోజుల పాటు సేవలను పొందొచ్చు.

కాంటాక్ట్ సెంటర్ ద్వారా ఆర్బీఐ-ఐఓఎస్, 2021 కింద ఆర్ బి ఐ అంబుడ్స్ మన్ వద్ద ఫిర్యాదు దాఖలు చేయొచ్చా?

లేదు. ఫిర్యాదులను కాంటాక్ట్ సెంటర్ ద్వారా దాఖలు చేయడానికి వీలు లేదు. కానీ, సీఎంఎస్ పోర్టల్‌పై లేదా పోస్ట్ ద్వారా ఫిర్యాదు ఎలా దాఖలు చేయాలో కాంటాక్ట్ సెంటర్ ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు. ఆర్ బి ఐ ఏర్పాటు చేసిన ఫిర్యాదుల పరిష్కార విధానం గురించి కూడా మరిన్ని వివరాలను కాంటాక్ట్ సెంటర్ ద్వారా పొందవచ్చు.

సందేశం 23 { విపత్తుల నుంచి ఉపశమనం }

దేశవ్యాప్తంగా ప్రమాదకరమైన ప్రాంతాల్లో జీవించే కోట్లాది మంది ప్రజలకు, లక్షలాది జీవులకు వాతావరణ మార్పు అతిపెద్ద ముప్పుగా పరిణమించింది. జీవనోపాధి కోసం తీసుకున్న రుణాలను తిరిగి చెల్లించడంపై ఇది తీవ్ర ప్రభావం చూపుతుంది. కాని భయపడాల్సిన అవసరం లేదు. ఎందుకంటే ప్రకృతి వైపరీత్యాల సమయంలో భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు తన మార్గదర్శకాలద్వారా ప్రభావిత ప్రాంతాలకు ఉపశమన చర్యలను చేపడుతుంది.

ఆ ఉపశమన చర్యలేంటి? అవెలా పనిచేస్తాయి?

- మీ రాష్ట్రంలో లేదా జిల్లాలో ప్రకృతి వైపరీత్యాలు సంభవించినట్లు కేంద్ర లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు నోటిఫై చేస్తాయి.
- రాష్ట్ర స్థాయి బ్యాంకర్ల కమిటీ (ఎన్ఎల్బిసి) లేదా జిల్లా కన్సల్టేటివ్ కమిటీ (డీసీసీ) సమావేశం నిర్వహించి ప్రకృతి వైపరీత్యాల వల్ల ప్రభావితమైన వ్యవసాయం లేదా వ్యవసాయాధారిత కార్యకలాపాల రంగాల రుణగ్రహీతలకు, గ్రామీణ చేతివృత్తులు, వ్యాపారులు, ఎంఎన్ఎంఈ మొదలైన రంగాల్లో రుణాలు తీసుకున్న వారికి ఉపశమన చర్యలు ప్రకటిస్తాయి.
- ప్రకృతి వైపరీత్యం మీ ఆదాయ వనరుపై ప్రభావం చూపితే, మీరు మీ ఆర్థిక సంస్థను అంటే (బ్యాంకును/బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థను/సహకార బ్యాంకులను) సంప్రదించి, మీ ప్రస్తుత రుణాలను పున: వ్యవస్థీకరించాలని లేదా కొత్తగా రుణాలు జారీ చేయాలని కోరవచ్చు.
- రుణ పున: వ్యవస్థీకరణలో భాగంగా మొరటోరియం(రుణం చెల్లింపును తాత్కాలికంగా నిలిపివేయడం), రుణ కాలవ్యవధిని పెంచుకోవడం, కేవల నిబంధనల్లో సడలింపులు, వడ్డీ రాయితీ వంటి ప్రయోజనాలు వర్తించిన వారు పొందవచ్చు.
- ఒకవేళ మళ్లీ ప్రకృతి ప్రభావాలు సంభవిస్తే ఎలా? అని మీరు అడగవచ్చు. భయపడాల్సిన అవసరం లేదు. ఈ ఉపశమన చర్యలు వరుస ప్రకృతి వైపరీత్యాలకు కూడా వర్తిస్తాయి.

తెలుసుకోవలసిన ఇతర విషయాలు

రియల్ టైమ్లో మీ ఆర్థిక ఆస్తులకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని ఇది అందిస్తుంది.

- అకౌంట్ అగ్రిగేటర్ ద్వారా సురక్షితమైన విధానంలో మీరు మీ ఆర్థిక సమాచారాన్ని పంచుకోవచ్చు. ఇది మీ ఆర్థిక సమాచారాన్ని చూడదు, భద్రపరచదు.
- అకౌంట్ అగ్రిగేటర్లు మీ నుంచి స్వప్లమైన అదేశాలు పొందిన తర్వాతనే రుణాలిచ్చే బ్యాంకులకు, బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థలకు మీ సమాచారాన్ని అందిస్తాయి.
- ఇది రుణ జారీ ప్రక్రియలో సమయాన్ని గణనీయంగా తగ్గిస్తుంది.
- డిపాజిటర్లు తమ ఆర్థిక ఆస్తులకు సంబంధించిన డిజిటల్ సమాచారాన్ని ఉపయోగించి వేగంగా, సురక్షితంగా ఎలాంటి ఇబ్బంది లేకుండా ఫైనాన్సియల్ ఇన్ఫర్మేషన్ యూజర్ల నుండి ఆర్థిక సేవలు పొందేందుకు సాధ్యమవుతుంది. అంటే రుణాలు పొందడం, తీసుకున్న రుణాల పర్యవేక్షణ, సంపద నిర్వహణ, వ్యక్తిగత ఆర్థిక నిర్వహణ, రికన్సీలియేషన్ వంటి సేవలు పొందవచ్చు.
- అకౌంట్ అగ్రిగేటర్ విధానంలో జీఎస్టి నెంబర్ను చేర్చడం వల్ల నగదు ప్రవాహం (cash flow) చూసి రుణాలు మంజూరు చేయడం కుదురుతుంది. ఇది చిన్న రుణ గ్రహీతలకు ముఖ్యంగా ఎంఎస్ఎంఈలకు (MSMEs) బాగా ఉపయోగపడుతుంది.

అకౌంట్ అగ్రిగేటర్ ఫ్ రేమ్ వర్క్

ఖాతాదారుడు

ఆర్థిక సేవలు

ఆర్థిక సమాచార ప్రదాతలు (ఫైనాన్సియల్ ఇన్ఫర్మేషన్ ప్రొవైడర్లు-ఎఫ్ఐపీలు)

- బ్యాంకు, బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థలు (NBFCS)
- ఆస్తుల నిర్వహణ కంపెనీ (AMC), డిపాజిటర్
- భీమా కంపెనీ/ఇన్సూరెన్స్ రిపోజిటర్
- సెంట్రల్ రికార్డు కీపింగ్ ఏజెన్సీ
- వస్తు సేవల పన్ను నెట్వర్క్ (జీఎస్టిఎన్)

ఏపీఐల ద్వారా ఆర్థిక సమాచారం కోరవచ్చు.

ఎఫ్ఐఐ-యూతో ఆర్థిక సమాచారం పంచుకునేందుకు అనుమతి ఇవ్వవచ్చు

అకౌంట్ అగ్రిగేటర్

ఫైనాన్సియల్ ఇన్ఫర్మేషన్ యూజర్లు (ఎఫ్ఐఐ-యూలు)

ఆర్ బి ఐ, సెబీ (SEBI), పీఎఫ్ఆర్డీఏ, ఐఆర్డీఏఐ వంటి రెగ్యులేటర్స్ వద్ద సమాచారం కాబడిన నియంతృత సంస్థలు

ఎఫ్ఐఐ-యూలకు ఆర్థిక సమాచారం చేరుతుంది

ఎండ్టూఎండ్ ఎన్క్రిప్టెడ్ (సురక్షితంగా)

సందేశం 25

డిజిటల్ లెండింగ్ యాప్లు

డిజిటల్ లెండింగ్ యాప్లు (DLAs) ద్వారా మీ ఫోన్ లేదా కంప్యూటర్ లోనే రుణం పొందవచ్చు. భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు జారీ చేసిన అవుట్రీచింగ్ మార్గదర్శకాలకు అనుగుణంగా రుణజారీ సులభతరం చేయడం, సేవలను విస్తరించడం కోసం బ్యాంకులు, బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థలు (NBFCs) లేదా నియంత్రిత సంస్థలకు (REs) పనిచేస్తున్న రుణ సేవా ప్రదాతలకు (LSPs) చెందినవే ఈ యాప్లు. సాంకేతికతను వాడుతూ బ్యాంకులు మరియు బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థల తరపున రుణ దరఖాస్తును, పంపిణీ ప్రక్రియను ఆటోమేట్ చేసేలా డిజిటల్ లెండింగ్ యాప్లు పనిచేస్తాయి. మీ స్మార్ట్ఫోన్ ద్వారా రుణానికి దరఖాస్తు చేసుకోవచ్చు. దరఖాస్తులో మీరు అందించిన సమాచారాన్ని పరిశీలించి, రుణ పంపిణీ ప్రక్రియ చేపట్టేందుకు ఈ యాప్లు సాంకేతిక సాధనాలను వాడతాయి.

చట్టబద్ధమైన యాప్లను గుర్తించడం

ఏ డిజిటల్ లెండింగ్ యాప్ నైనా వాడటానికి ముందు, మీరు సంబంధిత బ్యాంకు/బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థల వెబ్సైట్లోకి లాగిన్ అయి ఆ యాప్ ఆర్బిఐ నియంత్రిత బ్యాంకు/ఎన్బిఎఫ్సీకు సంబంధించినదా/అవుట్ సోర్సింగ్ ఏర్పాటును కలిగి ఉందా అనేది తనిఖీ చేసుకోవచ్చు. అంతేకాక, సోషల్ మీడియా ఛానళ్లు లేదా ఎస్ఎంఎస్ ద్వారా వచ్చే లింకుల నుంచి ఏ యాప్ ను డౌన్లోడ్ చేసుకోవద్దు.

• అనుమానిత యాప్ల పై రిపోర్టు చేయండి

ఏదైనా యాప్ స్టోర్లో లేదా ఎస్ఎంఎస్/సోషల్ మీడియా లింక్ ద్వారానైనా అనుమానిత లోన్ యాప్ ను పొందినట్లయితే వెంటనే మీరు చట్టపరమైన దర్యాప్తు సంస్థలకు ఫిర్యాదు చేయండి.

- **రుణం యొక్క ఆర్థిక ప్రభావాన్ని అర్థం చేసుకోండి**

ఏదైనా డిజిటల్ రుణం తీసుకునే ముందు మీరు తీసుకునే రుణ మొత్తానికి వార్షిక వడ్డీ రేటు ఎంత అవుతుందన్నది కచ్చితంగా అంచనా వేసుకోవాలి. అంతేకాకుండా కీ ఫాక్ట్ స్టేట్మెంట్లో (ముఖ్యమైన వాస్తవాలు ఉండే పత్రం) పేర్కొన్న నియమాలను, షరతులను జాగ్రత్తగా పరిశీలించాలి.

- **రుణ సంబంధిత పత్రాలను జాగ్రత్తగా చదవండి**

కీ ఫాక్ట్ స్టేట్మెంట్ (KFS), మంజూరు పత్రం, రుణదాతల/రుణ సేవా ప్రదాతలు వినియోగదారుల సమాచారానికి సంబంధించి పాటించే గోప్యతా విధానాలు మొదలగు వాటిని క్షుణ్ణంగా చదవండి. అంతేకాక, ఆ పత్రాలపై డిజిటల్ సంతకం మరియు బ్యాంకు/ఎన్బిఎఫ్సి లెటర్ హెడ్ ఉందో లేదో నిర్ధారించుకోవాలి.

- **మీ డేటాను రక్షించుకోండి**

డిజిటల్ రుణదాతలకు చెందిన గోప్యతా విధాన పత్రాలను మరియు డేటా స్టోరేజ్ (డేటా నిల్వ) విధానాలను జాగ్రత్తగా చదవండి. యాప్ ను ఇన్ స్టాల్ చేసుకోవడానికి ముందే యాప్ కు అవసరమైన అనుమతులను క్షుణ్ణంగా తనిఖీ చేసుకోవాలి.

- **ఫిర్యాదుల పరిష్కార యంత్రాంగం**

డిజిటల్ రుణాలకు సంబంధించి ఏదైనా ఫిర్యాదు తలెత్తితే, బ్యాంకులు/ఎన్బిఎఫ్సిల లేదా వాటికోసం పనిచేసే ఎల్ఎస్పి లు (LSPs) నోడల్ ఫిర్యాదు పరిష్కార అధికారిని సంప్రదించవచ్చు. నోడల్ ఫిర్యాదు పరిష్కార అధికారికి చెందిన వివరాలు బ్యాంకులు/ఎన్బిఎఫ్సిల వెబ్సైట్లపై, ఎల్ఎస్పి ల వెబ్సైట్లపై మరియు డిజిటల్ లెండింగ్ యాప్ లో అందుబాటులో ఉంటాయి. ఒకవేళ 30 రోజుల వ్యవధిలో బ్యాంకు/ఎన్బిఎఫ్సి ద్వారా మీకు సంతృప్తికరమైన పరిష్కారం లభించకపోతే, రిజర్వు బ్యాంకు అనుబంధిత అంబుడ్స్ మన్ స్కీమ్ (ఆర్బి-ఐఓఎస్) కింద ఫిర్యాదు నిర్వహణ వ్యవస్థ(CMS) పోర్టల్ పై మీరు ఫిర్యాదును దాఖలు చేయొచ్చు.

సందేశం 26

మనీ యాప్ (MANI App) – దృష్టి లోపం ఉన్న వారికి సాధికారత

- మనీ యాప్ ను డౌన్‌లోడ్ చేసుకోవడం ద్వారా కరెన్సీ నోట్లను దృష్టి లోపం ఉన్న వారు తేలికగా గుర్తించవచ్చు.
- మహాత్మా గాంధీ సిరీస్, మహాత్మా గాంధీ (కొత్త) సిరీస్ బ్యాంకు నోట్లను ఈ యాప్ గుర్తించి హిందీ, ఇంగ్లీష్, 11 ప్రాంతీయ భాషల్లో (అస్సామీ, బెంగాలీ, గుజరాతీ, కన్నడ, మలయాళం, మరాఠి, ఒడియా, పంజాబి, తమిళ్, తెలుగు, ఉర్దూ) ఆడియో నోటిఫికేషన్ ద్వారా తెలియజేస్తుంది. అలాగే వైబ్రేషన్ సదుపాయం కూడా ఉంది.
- ఈ యాప్ డౌన్‌లోడ్ చేసుకున్న తర్వాత, ఇంటర్నెట్ అవసరం ఉండదు. ఆఫ్‌లైన్ లోనే ఈ యాప్ పనిచేస్తుంది.
- ఎలాంటి ఛార్జీలు, చెల్లింపులు చేయాల్సిన అవసరం లేకుండానే ఆండ్రాయిడ్ ప్లేస్టోర్, ఐఓఎస్ యాప్ స్టోర్‌లలో ఈ యాప్ లభిస్తుంది.
- అయితే, అది సకిలీ నోటా? నిజమైనదా? అన్నది ఈ మొబైల్ అప్లికేషన్ ధ్రువీకరించదు.

English
 हिन्दी मराठी
 ગુજરાતી बांग्ला
 தமிழ் ਪੰਜਾਬੀ
 ಕನ್ನಡ اردو
 ଓଡ଼ିଆ অসমীয়া
 മലയാളം తెలుగు

సందేశం 27

పాడైపోయిన, చిరిగిపోయిన, లోపాలుగల నోట్ల మార్పిడి

- మాసిన, పాడైపోయిన, చిరిగిపోయిన, లోపాలుగల కరెన్సీ నోట్లను దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న బ్యాంకు శాఖల వద్ద ఎక్కడైనా మార్చుకోవచ్చు. (ఆర్బిఐ నోటు రీఫండ్ రూల్స్, 2009 (2018లో సవరించిన రూల్స్) క్రింద ఈ నోట్లను మార్చుకోవచ్చు)
- ఒకవేళ బ్యాంకు శాఖ ఈ నోట్లను మార్చేందుకు నిరాకరిస్తే, ఆ బ్యాంకు వద్ద ఫిర్యాదు దాఖలు చేయండి.
- నెల అయినా ఆ ఫిర్యాదు పరిష్కారం కాకపోతే, మీరు ఆర్బిఐ అంబుడ్స్ మన్ వద్ద ఫిర్యాదు చేసుకోవచ్చు.

సందేశం 28

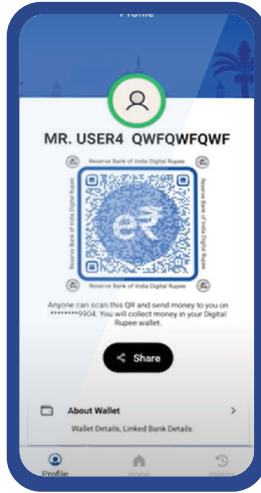
నాణేలకు సంబంధించి తప్పుదోవ
పట్టించే సమాచారాన్ని తిరస్కరించడం

- నాణేలకు ఎక్కువ జీవన కాలం ఉన్నందువలన, వివిధ విలువలు (denomination) కలిగిన నాణేలు చలామణిలో ఉంటాయి.
- అన్ని బ్యాంకులు తమ శాఖల వద్ద లావాదేవీలలో నాణేలను అంగీకరించాలని, వాటిని మార్చుకునే సదుపాయం కల్పించాలని సూచనలున్నాయి.

సందేశం 29 { డిజిటల్ రూపీ }

- డిజిటల్ రూపీ అనేది ఫిజికల్ కరెన్సీ(నోట్లు/కాయిన్లు) మాదిరిగానే చట్టబద్ధమైనది.
- డిజిటల్ రూపీ వాలెట్ వాడటం వల్ల మీరు చేతిలో కరెన్సీ నోట్లు/కాయిన్లను తీసుకెళ్లాల్సిన అవసరం ఉండదు. కానీ, మీరు చెల్లింపులు చేసే వ్యక్తి లేదా వర్తకందారుని వద్ద కూడా డిజిటల్ రూపీ వాలెట్ ఉండాలి.
- డిజిటల్ రూపీ యూపీఐతో కలిసి పనిచేయగలదు. అంటే వారి యూపీఐ క్యూఆర్ కోడ్ ను స్కాన్ చేయడం ద్వారా ఏ వర్తకందారునికి అయినా మీరు చెల్లింపులు చేయవచ్చు.
- మీ బ్యాంకు ఖాతా నుంచి తేలికగా డిజిటల్ రూపీని లోడ్ చేసుకోవచ్చు/బ్యాంకు ఖాతాలోకి తిరిగి తీసుకోవచ్చు.
- ఆండ్రాయిడ్ లేదా యాప్ స్టోర్ నుంచి ఫైలెట్ బ్యాంకులకు చెందిన డిజిటల్ రూపీ యాప్ ను డౌన్ లోడ్ చేసుకుని, లావాదేవీలు చేసుకునేందుకు రిజిస్టర్ చేసుకోవచ్చు.

సందేశం 30

ఉద్గమ్ (UDGAM) పోర్టల్

బ్యాంకులో పదేళ్ల పాటుగా పేరుకుపోయిన అన్ క్లెయిమ్డ్ డిపాజిట్లను భారతీయ రిజర్వు బ్యాంకు నిర్వహించే డిపాజిటర్ ఎడ్యుకేషన్ అండ్ అవేర్నెస్ (డీఈఎ) ఫండ్ కు బదిలీ చేస్తారు. కొత్త డిపాజిట్లు అన్ క్లెయిమ్డ్ గా మారకుండా చూసేందుకు, ప్రస్తుతమున్న అన్ క్లెయిమ్డ్ డిపాజిట్లను సరైన యజమానులకు లేదా లబ్ధిదారులకు తిరిగి చెల్లించేందుకు ఆర్ బిఐ పలు చర్యలు తీసుకుంటోంది.

బ్యాంకులు తమ వద్ద పేరుకుపోయిన అన్ క్లెయిమ్డ్ డిపాజిట్ల వివరాలను తమ సంబంధిత వెబ్ సైట్లలో పొందుపర్చాలి. డిపాజిటర్లకు/లబ్ధిదారులకు ఈ సమాచారం తెలుసుకొనే అవకాశం కల్పించేందుకు ఆర్ బిఐ కేంద్రీకృత వెబ్ పోర్టల్ ను అభివృద్ధి చేసింది. ఈ పోర్టల్ లో యూజర్లు తమ వద్దనున్న ఆధారాలను బట్టి సెర్చ్ చేయడం ద్వారా వివిధ బ్యాంకులలో తమకు సంబంధించిన అన్ క్లెయిమ్డ్ డిపాజిట్లు ఏమైనా ఉన్నాయా అన్న విషయాన్ని తెలుసుకోవచ్చు.

ఆ సెర్చ్ పోర్టల్ కు ఉద్గమ్ (UDGAM - short for Unclaimed Deposits – Gateway to Access inforMation) అని పేరు పెట్టారు. 2023 ఆగస్ట్ 17న గవర్నర్ ప్రజల కోసం ఈ పోర్టల్ (www.udgam.rbi.org.in)ను ఆవిష్కరించారు. ఈరోజు వరకు, ఈ పోర్టల్ పై 30 బ్యాంకులకు చెందిన సమాచారం అందుబాటులో ఉంది.

యూజర్లు తమకు తాముగా ఈ పోర్టల్ పై నమోదు చేసుకుని, వారి దగ్గరున్న ఆధారాలతో అన్ క్లెయిమ్డ్ డిపాజిట్ల గురించి తనిఖీ చేసుకోవచ్చు. ఈ తనిఖీలో ఏమైనా బయటపడితే, అన్ క్లెయిమ్డ్ డిపాజిట్స్ రిఫరెన్స్ నెంబర్ (యూడీఆర్ఎస్) కలిగిన పేపర్ ను డాన్ లోడ్ లేదా ప్రింట్ తీసుకుని సంబంధిత బ్యాంకు శాఖకు వెళ్లి తిరిగి తమ అకౌంటును పునరుద్ధరించాలని లేదా ఆ డబ్బులను క్లెయిమ్ చేసుకుంటామని కోరవచ్చు. ఖాతాలో డబ్బును ఎలా క్లెయిమ్ చేసుకోవాలి లేదా తిరిగి ఎలా ఆ ఖాతాను పునరుద్ధరించుకోవాలనే సమాచారం కూడా సెర్చ్ రిజల్ట్ లో కనిపించే పేజీపై హైపర్ లింక్ రూపంలో అందుబాటులో ఉంది.

નોંધ

ఆర్థిక సమీక్షత మరియు అభివృద్ధి విభాగము

భారతీయ రిజర్వ్ బ్యాంకు

10వ అంతస్తు, కేంద్ర కార్యాలయం,

ముంబై - 400001, భారత్